

GOSPODARSTVO

TRGOVINA • FINANCA • INDUSTRIJA • OBRT • KMETIJSTVO

LETO VIII. ŠT. 183

PETEK, 24. SEPTEMBRA 1954

TRST, UL. GEPPA 9 - TEL. 38-933

Z GOLIMI ROKAMI NA GOLIH TLEH

Če samo v naglici prepotuje jugoslovansko ceno Svoobodnega tržaškega ozemlja, opaziš po obnovljenih prometnih žilah novo vrvenje. Na koprsko avtomobilsko postajo prispe ali odpeže z nje po en avtobus vsaj vsakeh pet ali deset minut. To so vozila nemških (Mercedes) ali italijanskih avtomobilskih tovarn (Fiat, OM). Vozijo v vse smeri. Stiriokrat na dan imas neposredno zvezo z Ljubljano, ki je podaljšana do Portoroža in Pirana. Iz Ljubljane v Portorož se ne voziš niti 4 ure. Koper, Portorož in Piran so povezani z vsi Primorsko, z Novo Gorico, Ajdovščino, Vipavo in celo z Bovecem, a prav tako z Istro in Reko. Ne omejuje vsrte tujih avtobusov s holandskimi in avstrijskimi turisti.

V Kopru, Portorožu in Piranu srečas rojake z vsega Primorskega in ljudi vseh stanov — gospodinj, sobarice, šoferje, mehanike, delavce, nameštence vse vrst, odvetnike, sodnike, zdravnike, pa tudi umetnike, ki samo v gospodarstvu sodijo na zadnje mesto. Slovenskemu Primorju in Sloveniji sploh so vzeli naraven pristop na morje, to je Trst. Nič čudnega, če se zdaj vsa dežela rine na morje v drugi smeri. Težka je ta pot, (rdo je oranje ledi- ni). Ti ogromni napori imajo še nekam trdo neuglašen obliko, prav malo je asfalta in neona, toda z vilenje kaplj!

Iz Trsta gldajo nališpani iredenti- sti z nasmehom na »Krajanje v skor- njih in nahajanki istrski ribiči z Trzema- s »Sciavi, ande zapar la terala,«

pionirji v coni B se za obrabljen p-ov- ke ne zmenijo in rinejo dalje po zacr- tani poti.

Delajo trdo, kakor so delali njihovi očetje že stoletja v Trstu. V coni B ni danes še metra globoke obale, k'ar bi lahko pristala oceanska ladja, kakor še ni kilometra ozemlja, ki bi peljala v zaledje. Lahko je bilo Italijanom 1. 1918 naslediti se v Trstu, v tržaški lu- ki, ki so jo zgradili avstrijski narodi; prav tako ni bilo težko zadržati iz Tr- sta v svet na ladja »Avstrijskega Lloyd«, »Austroamerican«, Tripkovičev, Martinoličev in drugih hrvaških in srbskih brodarjev, ali seveda za bla- gajne tržaških bank, ali seveda zna- nih tržaških zavarovalnic. Prav tako imajo v gospodarstvu tudi danes, ko se še kopljejo v 37 milijonih dolarjev ameri- škimi pomoči, ki je bila namenjena svo- bodnim državljanom Svoobodnega trža- škega ozemlja, a je danes v njihovih rokah.

Silne so tržaške pristaniške naprave in močnega tržaška industrija ali lahko kmalu obnemore, ako jim nesmanje- nja politika dokončno odseka odvodnice in dovodnice iz zaledja, za katero so bile zgrajene. V coni B je še vse skro- no, prikojeno krajevnim potrebam, o- da vse raste iz zemlje, iz notranjosti, iz življenjskih potreb in stoji prav za- radi tega na trdnih tleh.

Če samo za hip postaneš na grebe- nu Miljskih hribov, ter poskušas z go- dovinske in socialne perspektive pre- tehtati razliko med t'rdim pionirskim delom, brez kapitala in rezerve na eni strani ter tehničnim razkošjem na tr- žaški strani, tedaj šele zrasle pred te- bi gorasnost nespešne politike in tiste tistih državljanov, ki so slovenski narod in z njimi Jugoslavijo pristili, da si iz nič ustvarijo nov izhod na mor- je. Mar res ni bilo mogoče pustiti Slo- vencem v Trstu njihovega naravnega izhoda na morje, ki so ga gradili že stoletja in v zadnji vojni poslužili z ogromnimi žrtvami na strani zavzni- kov? To povsem naravno zahtevo in v zgodovinskem razvoju utemeljeno rešitev tržaškega virašanja so zahodni zavzniki odbili. Odbili o tudi pred- og za internacionalizacijo Trsta, oziroma cone A, kakor tudi predlog za soupra- vo (kondominij) med Jugoslavijo in Italijo ter končno tudi predlog za iz- hod na morje v Zvavljan.

Jugoslovani niso imeli več kaj izbi- rati: začeti je bilo treba s trdim delom na goli obali, zapuščati sami vase.

Izmenjava med Jugoslavijo in ZSSR obnovljena

Kakor poročajo iz Beograda, so med predstavniki sovjetskih gospodarskih podjetij in jugoslovanskih podjetij v teku pogajanja za obnovitev trgovine med ZSSR in Jugoslavijo. Pogajanja se razvijajo ugodno. V kratkem pride do podpisane sporazuma. Gre za izmenjavo na podlagi kompenzacije (blago za blago). Sovjetska zveza bo dobavila Jugoslaviji zlasti žito, ki ga potrebuje zaradi slabe letine. Predsednik bolgarske vlade Cervenkov je izrazil željo, da bi se odnos z Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo zboljšali.

PRIREĐITVE GOSPODARSKEGA RAZSTAVIŠČA V LJUBLJANI. »Go- spodarsko razstavišče Slovenije« je izdelalo program za razne prireditve mednarodnega značaja v letu 1955. Prireditve bodo na prostoru bodočega ljubljanskega sejmišča na površini 10.000 kv. metrov. Prva bo lesna raz- stava, nato razstava ambalažnih pro- izvodov, na kateri bodo sodelovala tu- di tuja podjetja. Druga gospodarska razstava bo v okviru turistične pro- pagande. Pridelila jo bo Turistična zveza Slovenije s sodelovanjem turis- tičnih društev in potovalne agencije »Putnik«. Tretjo gospodarsko razsta- vo bodo pripravili usnjariji in čevljar- ji. Tej bo sledila razstava jugoslovans- ke tekstilne industrije z modno re- zijo. Četrto razstavo bodo priredili slovenski obrtniki, v jeseni 1955 pa bo mednarodna razstava telekomuni- kacijskih naprav.

Ali se da povečati izmenjava Vzhod - Zahod ? Kaj meni o tem francoski publicist

Znani francoski publicist Raymond Aron je objavil v francoskih listih za- nimivo razpravo o trgovini med vho- dnimi in zahodnimi državami. Njegove misli objavljamo nekoliko skrajšano:

Vprašanje trgovine med Vzhodom in Zahodom je danes eden izmed glavnih predmetov vsakodnevnih pogovorov. O tem vprašanju so razpravljali na raz- nih konferencah v Ženevi in drugod. Sovjetske nakupe masla, mesa, tek- stilij ter prodaje sovjetskega zlata so obsežno komentirali. Kritizirali so ame- riški zakon »Battle Act« — to je zna- meniti seznam izdelkov, katerih izvoz v države za železno zavezo je prepove- dan. Prav tako so tudi dejali, da bi svobodna trgovina med državami, ne- glede na njihovo politično prepričanje, vodila k miru.

PRIMER CEHOSLOVARSKE

Zmanjšanje trgovine med obema blo- koma takoj po drugi svetovni vojni je povzročil Vzhod ne pa Zahod. Avtar- tično organiziranje sovjetskega bloka je neizogibno privedlo do zmanjšanja izvoza vzhodne Evrope v zahodno za dve tretjini, izvoza iz zahodne v vzhod- no Evropo pa za eno tretjino. Značil- nen za to preusmeritev je primer če- koslovaške zunanje trgovine. Pred voj- no je Češkoslovaška izvozila na Zahod 85% vsega svojega izvoznega blaga, v letu 1949-50, to je dobro leto potem, ko so se polastili oblasti na Češkoslova- škem sovjetski pristaši, pa le še tri če- turtine tega.

NADZORSTVO NAD STRATESKIM BLAGOM

Po visoki ravni, doseženi leta 1949, je trgovina med vzhodno in zahodno Evropo spet padla. Če vzamemo leta 1950 kot osnovo 100, potem je uvoz za- hodne Evrope iz vzhodne padel od 111 leta 1949 na 85 leta 1952 izvoza za- hodne v vzhodno Evropo pa od 103 na 91. Ta padec je delno pripisati nadzorstvu nad izvozom strateskega blaga. Izvoz stroj- nega orodja, strojev in opreme, je pa- del od 255 milijonov dolarjev leta 1950 na 190 leta 1951 in na 157 leta 1952. Vendar pa to še ni edini vzrok za zmanjšanje trgovine med Vzhodom in Zahodom.

Sovjetski voditelji so že kakš dve leti kazali naraščajoče zanimanje za tr- govino med Vzhodom in Zahodom. Glavni namen moskovske gospodarske konference aprila 1952 je bil pridobiti zahodne gospodarske enote za odpravo nadzorstva nad izvozom določenih vrst blaga z Zahoda. V letih 1952 do 1954 so predstavniki sovjetskega bloka na ženevskih konferencah prišli na dan s sorazmerno velikimi številkami. Izjavil- so, da do leta 1955 celotna sovjetska trgovina — uvoz in izvoz — z ostalim svetom (razen sovjetskega bloka) do- segla letno vrednost 2 in pol do 3 mi- ljardne dolarjev, kar bi pomenilo štiri- kratnik toliko kot znaša sedaj. Do sedaj pa na žalost ni bilo opazidi nobenega znanega napredka v tem pravcu.

ZSSR BI LAHKO NABAVILA VEC

Sovjetski nakupi hrane in industrijs- ke opreme za jasno uporabo niso ni- kakšna bajka, vendar pa je višina teh- nakupov v primeru s sovjetskim oziroma mednarodnim tržiščem smešno niz- ka. Sovjeti so nakupili za kakih 30 milijonov dolarjev tkanin ter za 50 do 60 milijonov dolarjev hrane, (o je sku- paj 200 do 250 milijonov rubljev, izra- čunano po sedanjem menjalnem po- stavu. To ne predstavlja niti tisočinke ce- lotne sovjetske potrošnje. V najboljšem primeru bi vsi ti nakupi zadostoval- je za oskrbo enega veleznata.

Prodaje sovjetskega zlata v drugi po- lovinici lanskega leta so verjetno dokaz- pomanjkanja valute za nakupe vsake- dnevnih surovin, kot volne, gumije in določenih neobčasnih predmetov. Če je to tolačenje pravilno, potem ostane- jo temeljne težkoče še vedno iste. V tr- govini med Vzhodom in Zahodom so gospodarske težave v bistvu mnogo večje od političnih, kajti sovjetski blok doslej ni bil v stanju izvoziti zadost- nih količin proizvodov, katere potrebu- je Zahod.

Sovjetski blok bi morda lahko povečal izvoz svojih tradicionalnih izvoz- nih predmetov kot žitarice, lesa in pre- moga, nadalje lahko izvaža tudi petro- lejske proizvode, nekatere surovine

Trst je postal v mednarodnem po- gledu važno mesto šele, odkar je začel služiti bivši Avstro-ogrski monar- hiji kot glavna pomorska luka, in si- cer proti koncu 17. stoletja, kar naj- bolje dokazujejo sledeče številke o razvoju njegovega prebivalstva: Leta 1796 je imel 20.000 prebivalcev, leta 1824 50.000, leta 1840 80.000, leta 1869 123.000, leta 1890 155.471, leta 1900 176.393, leta 1913 247.099. Samo v zad- nih 13 letih pod Avstrijo se je torej število tržaških prebivalcev pomnožilo kar za 70.716 duš. Pri tem je treba u- poštevati, da je bilo naraščanje trža- škega prebivalstva naravna posledica naraščanja tržaškega pomorstva in tržaškega gospodarstva sploh, ne pa, kakor pozneje pod Italijansko upravo, posledica umetnega priseljevanja pri- seljencev iz Italije.

Naravno naraščanje tržaške luke nam razlagajo sledeča zgodovinska dejstva: predvsem razni ukrepi Mari- je Terezije na korist Trstu, v prejšnjem stoletju pa ustanovitve Lloydje- vega plovnega družbe l. 1836, zgradba nove ceste čez Opčine Dunaj-Trst l. 1857, Južne železnice Dunaj-Trst l. 1857, zgradba nove luke 1869-1893, 1901 za- četek del za najnovejšo luko pri Sv. Andreju l. 1901, in slednjič nova že- lezniska zveza s Trstom (bohinjska železnica).

Ako nimamo pred oči gospodars- kega razvoja našega mesta v zadnjih 150 letih, to je od srede 17. do začet- ka našega stoletja, ne moremo razu- meti, zakaj se italijanski kapitalisti tako napenjajo, da bi dobili Trst v svoje roke in ga gospodarsko zasu- šili.

(mangan, krom) in celo stroje; vendar pa bi izvoz strojev verjetno bolj zani- mivo gospodarsko zaostale države kot Vzhodno Evropo. Kar se tega tiče pa je mnogo bolje, da si le ne delamo no- benih u.v.ar. Za nekatere države, kot n. pr. za Francijo, pa ni izključeno po- večanje trgovine s Sovjetsko zvezo. Francosko-sovjetski trgovinski dogo- vor iz julija 1953 predvideva trgo- vinsko izmenjavo v vrednosti kakih 12 milijard francoskih frankov v vsaki smeri, namesto sedanjih 4 do 5 mili- jard frankov. Tudi če bo do tega pri- šlo, bo vrednost te trgovinske izme- njave znašala komaj 2% francoske zu- nanje trgovine.

KITAJSKA TRGUJE S SOVJETSKIM BLOKOM

So pa tudi ljudje, ki so trdno prepri- čani, da so viri kitajske tržišča ne- omejeni. Zdjaj so tri četrtine kitajske zunanje trgovine usmerjene v države sovjetskega bloka. Leta 1953 je kitajski izvoz blaga iz svobodnega sveta dose- gel vrednost 275 milijonov dolarjev proti 268 milijonov leta 1952. Kako pa oi komunistična Kitajska lahko hitro prišla do tujih valut za finansiranje novih nakupov? Povečanje kitajskega uvoza iz svobodnega sveta je mogoče edino le, če bodo del kitajskih proizvo- dov, ki jih običajno prodajajo Sovjet- ski zvezi, prodajali Zahodu. To pa je za zdaj kaj malo verjetno.

Povečanje trgovine med Vzhodom in Zahodom do določene mere, seveda če Sovjetska zveza to želi, je možno. Ven- dar pa je kaj dvomljivo, da bi se iz-

Temeljite izpremembe jugoslovanskega deviznega sistema

Posebna komisija pri beograjski zvez ni vladi proučuje načrt za nov deviz- ni sistem v Jugoslaviji, ki naj bi se po vseh iz Beograda uveljavil že 1. oktobra. Uradno še ni o novem načrtu nič poročilo v javnost, iz krogov pa. ki so navadno dobro obveščeni o gospo- darskih zadevah, navajajo o tem načrtu naslednje podrobnosti.

Izvozna podjetja bodo morala velik del nakupljenih deviz prodati Narodni banki, toda ne vsa v enakem razme- ru. Izvozniki pisanih kovin (razen fe- rolegur in valjanih izdelkov), rezane- ga lesa, volne, konoplje, vseh vrst su- rovin, kož, tobaka in kmetijskih pro- izvodov (razna žita) bodo morali pro- dati obvezno Narodni banki 95% izkup- lenih deviz; izvozniki boruze, rži, ječ- mena in ovsu 97%; izvozniki vseh ostalih proizvodov pa 80%. Gradbena pod- jetja bodo morala p odati 80% svojih zaslužkov v tuji valuti. Podjetja, ki se bavijo s cestnim, poštnim, telefonskim in brzojavnim prometom in gospodar- ske organizacije, ki izvršujejo usluge, bodo lahko prosto razpolagala z vsemi devizami. Gostinska podjetja bodo mo- rala odstopiti Narodni banki 50% de- viz, železniško-prevozna 80%, pomor- ska 50%, in rečna prevozna podjetja 20 odstotkov.

Količnik obvezne prodaje deviz je torej pri raznih vrstah proizvodov in raznih gospodarskih panogah različen. To razlikovanje kaže, da hoče vlada izvajati določeno politiko in pospešiti razvoj določenih gospodarskih panog.

Nad sklepanjem kompenzacijskih po- stav bo izvajal nadzorstvo odbor za go- spodarstvo pri zvezni vladi, ki bo do- ložil, kateri proizvodi se lahko prodajo oziroma nabavijo v kompenzaciji. Uprava za zunanjo trgovino bo v do- loženih mejah določila višje oziroma nižje izvozne in uvozne količnike (ko- eficient) za nekatere kompenzacijske posle, ki so važni za gospodarski razvoj države, bo Uprava za zunanjo tr- govino lahko deloma ali popolnoma oprostila gospodarska podjetja izročit- ve določenega odstotka deviz Narodni banki. Gospodarska podjetja bodo mo- rala o prejetih dovoljenjih za sklenitev kompenzacijskih poslov obvestiti Na- rodno banko najkasneje v treh mese- ci; pri Narodni banki je treba polo- žiti kavejco 10% vse vrednosti zakli- ku po obračunskem tečaju. Protivred- nost izvoženega blaga se mora uvoziti najkasneje v treh meseh; samo Na- rodna banka lahko podaljša ta rok.

TUDI AVSTRIJSKI PROMET SKOZI HAMBURG NARASČA

Hamburg je seveda še nevarnejši tr- žaški tehmev v avstrijskem prometu. Lansko leto je šlo čez Hamburg 220.000 ton avstrijskega prometa, letos samo v I. polletju je 157.000 ton. Povsem tem bo letos avstrijski promet skozi Hamburg dosegel vsaj 300.000 ton. Av- strija pošilja v svet mnogo blaga tudi čez Bremen, zlasti mnogo težkih po- šiljk, posebno železnih izdelkov in že-

voz blaga, ki ga želi zahodna Evropa in je razpoložljivo na drugi strani že- lezne zaves, lahko zelo naglo dvignil. Čeprav je verjetno, da razpolaga Sov- jetska zveza z velikimi množinami zla- ta, toda sovjetski voditelji so to zlatu le redko uporabljali za kritje primanj- kljave v zunanji trgovini.

Ali je že prišel čas, da se napravi konec takozvanemu političnemu embar- gu (embargo je prepoved izvoza stra- teškega blaga v države sovjetskega bloka), ki je v veljavi od kitajskega posega v korejsko vojno dalje?

Težko je natančno presoditi, kakšne koristi bi imel Vzhod in Zahod od omi- ljenja nadzorstva nad izvozom. Vse za- hodne države pa ne bi imele enakih koristi, tako n. pr. bi imela Velika Bri- tanijska mnogo večje koristi kot pa Združene države. V tem primeru bi bi- lo najbolje najti katrsko koli kompro- misno rešitev, čeprav to psihološko ne bi bilo ravno najbolj zadovoljivo; nad- zorstva nad izvozom nekaterih vrst blaga v ZSSR namreč več potrebna.

Izmed vseh sovjetskih satelitskih dr- žav je Kitajska verjetno tista, ki si najbolj želi povečanja trgovine z Za- hodom. To je tudi dežela, ki je naj- slabše ravnila s predstavniki zahodnih podjetij ter je od njih izsilila največ denarja.

Kitajska, ki očitvno ni prešla vseh strojev, katere je pričakovala od Sov- jetske zveze, bi kaj rača kupovala su- rovine in stroje na Zahodu; verjetno bi celo sprejela kredite, če bi ji jih bile zahodne države oziroma banke pripravljene dati.

Važne izpremembe bodo nastopile tudi glede višine izvoznih in uvoznih količinikov (koeficientov). Uvožni ko- ličniki se bodo sukali okoli 0,50 do 4, izvožni pa okoli 0,50 do 3. Povprečno bodo izvožni količniki znašali 1,22 in se bodo računali na dvojni; uradni te- čaj. Za pospeševanje izvoza bodo do- ložili 10 milijard dinarjev. Dosedanji dodatni uvožni količnik odpadke. Zvez- na vlada bo določila višino izvoznih in uvoznih količnikov ter bo izdala do- ložbe o kontingiriranju, oziroma o prepovedi izvoza ali uvoza določenih proizvodov, ako se pokaže potreba. Da bi čimbolj pospešili izvoz, se ne bo pri uvozu blaga za predelavo in dopolnitev plačevala razlika v ceni, ako se to bla- go izvozi najkasneje v 6 meseh.

Kakor rečeno gre za načrt, ki bo u- veljavljen šele, ako ga zvezna vlada potrdi.

Hamburg je posegel v tržaško zaledje S Štajerskega v Južno Francijo čez Hamburg

Reka utegne v kratkem postati Trstu nevaren tekmev. O tem nas prepriča- jo podatki o razvoju avstrijskega prometa skozi to luko. Glede na to, da ne uži- va Jugoslavija nikakršnih prednosti v tržaškem pristanišču, niti tistih, do ka- terih ima pravico po mirovni pogodbi (soudelzeba v pristaniški komisiji in pravico do lastnega pomola), je po- vsem naravno, da se Jugoslavija čuti popolnoma prosto v svoji prometni po- litiki in da skuša privabiti čimveč tu- jega prometa na Reko.

Dunajski gospodarski časopis »Die internationale Wirtschaf« ugotavlja, da se je avstrijski tranzit skozi Reko v letu 1954 zelo povečal. Leta 1951 je znašal komaj 1.500 ton, leta 1952 7.000, leta 1953 že 35.000, medtem ko leta 1954 predvidevajo za 70-80.000 ton avstrijskega prometa. Nasproti avstrijs- kemu prometu skozi Trst so te števil- ke še nizke, vendar je razmerje, v ka- terem narašča avstrijski promet skozi Reko, vzemirljivo.

TUDI AVSTRIJSKI PROMET SKOZI HAMBURG NARASČA

Hamburg je seveda še nevarnejši tr- žaški tehmev v avstrijskem prometu. Lansko leto je šlo čez Hamburg 220.000 ton avstrijskega prometa, letos samo v I. polletju je 157.000 ton. Povsem tem bo letos avstrijski promet skozi Hamburg dosegel vsaj 300.000 ton. Av- strija pošilja v svet mnogo blaga tudi čez Bremen, zlasti mnogo težkih po- šiljk, posebno železnih izdelkov in že-

Tržaško-jugoslovanski trgovinski sporazum razočaral

Uradna objava sporazuma o trgo- vinski izmenjavi med cono A Svoobod- nega tržaškega ozemlja in Jugoslavijo je na žalost potrdila našo domne- vo, ki smo jo izrekli v zadnji številki »Gospodarstva«, da ne bo nova pogod- ba znatno zboljšala dosedanjega po- ložaja in da se rimska politika na- sproti Trstu v tem pogledu ni izpre- menila. Okvir tržaško-jugoslovanske trgovinske izmenjave se namreč ni po- večal, kakor bi to zahtevala koristi Trsta, ki želi, da bi se izmenjava bla- ga z Jugoslavijo bolj razvila, da bi se tako našla prva pot iz sedanje tr- žaške krize.

Novi sporazum, ki je bil podpisan 8. septembra, predvideva namreč iz- menjavo samo v vrednosti 1.117 mi- ljardne lir v eni smeri, se pravi, da STO za toliko blaga lahko uvozi iz Jugoslavije in prav tako izvozi. Jugoslovanska delegacija je predlagala iz- menjavo v vrednosti 6 milijard v o- baki smeri; lansko leto je Jugoslavija izvozila v Trst za 841 milijonov lir blaga, uvozila iz cone A pa za 695 milijonov. Po vsem tem je bila vred- nost izmenjave z novim sporazumom povečana samo za okoli 300 milijonov dinarjev. V kako ozkem okviru se gib- ljeno po novem sporazumu, nam po- kaže dejstvo, da bi eno samo jugoslo- vansko naročilo v tržaških strojnih tovarnah lahko doseglo vrednost 2 milijard lir, ako bi se pogajanja za nabavo ladijskih strojev srečno za- ključila.

Rim torej noče priznati Trstu go- spodarske samouprave niti v najožih

mejah in zahteva, da se tržaška trgo- vinska izmenjava z Jugoslavijo, ki bi presegala okvir 1.117 milijarde lir, prenese v jugoslovansko-italijanski kliring. (Že večkrat smo poudarili, da gre po rimskih dogovorih med Za- vezniško vojaško upravo v Trstu in Italijo iz leta 1948 prva beseda Ita- liji glede urejanja trgovinskih od- nosov cone A s tujino).

Sporazum urejuje izmenjavo za do- bo enega leta in začne veljati 1. okto- bra. Že besedilo členov 4 in 5 nove pogodbe kaže, da so sami predstavi- niki obeh vlad (vojaške uprave v Tr- stu in Jugoslavije) uvideli, da sedanji sporazum ni popoln. Predstavniki ZVU so namreč predložili, da bi pri izmenjavi uvedli sistem izdelovanja po naročilu, da bi tržaška industrija izdelovala po jugoslovanskih naroči- lih in bi tako bilo zagotovljeno pla- siranje tržaških industrijskih izdel- kov. Jugoslovani so obljubili, da bodo ta predlog proučili. Člen 5 pravi, da so predstavniki obeh strank pretrpeli možnost, da bi se pogajanja nadalje- vala, ter izjavili, da sta njihovi vladi pripravljene proučiti to možnost, ako bodo razmere to zahtevale.

V smislu novega sporazuma bo Bri- tansko-ameriško področje Svoobodnega tržaškega ozemlja izražalo v Jugosla- vijo predvsem strojne motorje, razne stroje in nadomestne dele, precizne instrumente, kovinske plošče, rud- niska olja in visokoteksozni ben- zin. Iz Jugoslavije pa bodo uvažali na to področje predvsem drva, stavbni les, živino za zakol, surovo volno, o- peko in etilni alkohol.

JUGOSLOVANSKI KAMIONI Z LICENCO »MERCEDES«. Maribor- ska tovarna avtomobilov TAM in nem- ska tovarna »Mercedes-Benz« sta se sporazumeli o licenci za izdelavo sred- nje težkih kamionov nosilnosti 3,5 do 4,5 tone, s pogonom na eno in dve osi, kiperjev za gradbeništvo ter av- tobusov. »TAM« bo izdeloval ome- njena vozila v sodelovanju, tako da bi takoj osvojil proizvodnjo 30% se- stavnih delov v lastni tovarni. V treh letih bi »TAM« sam proizvajal kom- pletna vozila. Po prvih računih bi kamion stal 9 milijonov dinarjev, pozneje pa bi se cena znižala.

MANJ ŽITA V ITALIJO. Pridetek pšenice v Italiji bo letos pčlejši kakor lansko leto. Po cenitvah v avgustu so pridelali okoli 73 milijonov stotov pšenice.

AVSTRIJSKI PROMET SKOZI EVROPSKE LUKE

Po podatkih »Aussenhandelsdienst« je dosegel pretovarjanje avstrijskega blaga v posameznih lukah:

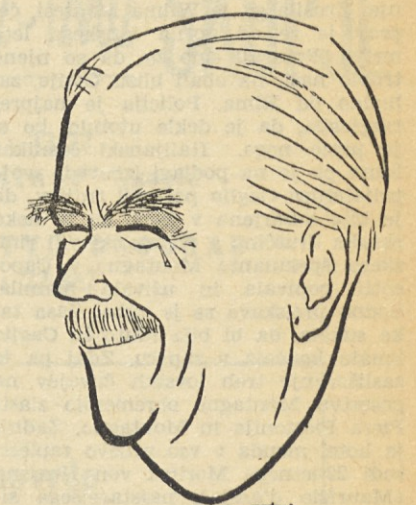
Luka	1952	%	1953	%
Trst	2.026.000	63,7	1.407.633	55,3
Bremen	820.039	25,8	807.571	31,7
Hamburg	190.128	6,0	218.727	8,6
Reka	6.000	0,2	35.439	1,4
Rotterdam	86.018	2,7	35.388	1,4
Amsterdam	18.381	0,6	18.592	0,7
Antwerpen	33.213	1,0	21.332	0,9
Skupaj	3.179.779	100	2.544.682	100

NOVA TOVARNA CIGARET NA ZLATI OBALI. V aprilu 1954 je začela obratovati v Takoradiju na Zlati obali nova tovarna cigaret, ki je v juniju izdelala en milijon cigaret, v oktobru pa bo dosegla normalno mesečno proizvodnjo dveh milijonov ci- garet. Izdelujejo je eno vrsto cigarete, tobak uvažajo iz sosedne Nigerije, malo količino tobaka pa pridelajo tudi doma. Družba, ki je lastnica tovarne, je na Zlati obali ustanovila več de- revnic, ki dajejo kmetovalcem brez- plačne tobakne sadike, da jih s tem bodri za sajenje tobaka.

anglo-ameriško zasedbo, saj smo v gospodarskem pogledu, kar je edino odlično, že davno zopet pod Italijo. S tem pa ni rešena Genova in še manj italijanska gospodarska kriza. Časi, ko so se Benetke, Piza in Geno- va prepeale za gospodstvo v Sredozem- skem morju, so že davno za nami. Narodi so se prebudili k novemu živ- ljenju. Pomorska trgovina in pomor- stvo, iztisenjeni iz Trsta, niso šli v Geno- vo, kamor so jih Genovežani ho- teli odvesti, ampak na Reko. In še marsikaj se bo zgodilo, kar v svoje nekdajne bogastvo in močnost za- maknjena gospoda ne more in ne bo nikoli razumela.

Glede možnosti priključitve cone B Svoobodnega tržaškega ozemlja k Ju- goslaviji naj poudarimo, da bi Trst kot velika pomorska luka že tako ne mogel živeti od samega STO, saj je bila celo nekdanja Juljska krajina v tem pogledu daleč, daleč premajhna. Za prosep tržaškega gospodarstva ni odlično, ali se njegovo zaledje zmanjša ali poveča za cono B. Trža- ško zaledje sega do Donave in še mnogo dalje. Trst ne potrebuje kra- škikh in istrskih vasi. Še Barkovljani in Šedni se lahko odreče. STO se lahko omeji na mesto samo in luko, le vrata Trsta morajo biti na stežaj odprta vsem državam in narodom, ki potrebujejo tržaško luko.

(Skoda, da nam pisec ni navedel podrobnejših podatkov za trditve, da so Genovežani izzvali umetni tržaški iredizentem, da bi Trst gospodarsko zasušili. Prip. ured.)

O današnjem angleškem zunanem ministru A. Edenu — je Mussolinijev poslanik v Berlinu Attilio de Jajal med vojno: Ako je nekdo na svetu, ki ga bomo obesili (po zmagi Mussolinija in Hitlerja), je to Ed. n. Ko je Eden te dni prišel v Rim, ga tam niso čakala vesala, temveč pokloni in smehljaji na levo in desno. Kmalu po njegovem povratku v London ga je počastil s svojim obiskom tudi ameriški zunanji minister Dulles. Do- slej še ni bilo mogoče zanesljivo u- gotoviti, ali je resnična trditve, da je bil Eden eden glavnih pobudnikov anglo-ameriškega sklepa z dne 8. ok- tobra 1953, da se uprava cone A izro- či Italiji.

Angleži vedno na sredi

Na kongresu angleških delavskih sin- dikatov (Trade Unions) so se odpo- slanci 4 milijonov 70.000 namencev in delavcev izrekli za oboroženo Nem- čije v sklopu kakršne koli zveze, od- poslanci 3 milijonov 600.000 delavcev in namencev pa so glasovali proti.

Pogovlje glasovanje v francoski skupščini o Evropski obrambni skup- nosti, se pravi, kdo je bil za prizna- nje enakopravnosti in oborožbe Nem- čije, kdo proti: vseh 99 komunisti- nih poslancev je glasovalo proti; 67 degolovcev (imenovanih po gen. De Gaulleu) je bilo proti, 6 za; 52 socia- listov za, 53 proti; 42 radikalov (str

PO SVETU

Mrtva ženska zrušila italijanskega ministra

Italijanski zunanji minister Attilio Piccioni je odstopil. Na njegovo mesto je bil imenovan dosedanj posvetni minister Gaetano Martino, ki pripada liberalni stranki. Za prosvetne-ga ministra so postavili demokratijsko-ga G. Erminija. Piccioni je odstopil na pritisk italijanskega javnega mnenja. Zrušila ga je Wilma Montesi, čeprav je že od aprila lanskega leta mrtva. Poročali smo že, da so njeno truplo našli na obali blizu Ostije, zahodno od Rima. Policija je najprej razglasila, da je dekletu utonilo, ko si je pralo noge. Italijanski častnik Muto pa je na podlagi izpovedi svoje prijateljice Caglio postavil trditve, da je bila umorjena v noči, ko je nekda rimska družina v podeželski vili rimskega spekulant Montagnu v Capocottu popivala in uživala mamila. Sodna preiskava se je nekaj časa tako sukala, da bi bila Muto in Caglio kmalu končala v zaporu. Zdaj pa je zasliševanje treh lovskih čuvajev na posestvu Montagne obremenilo zlasti Pjera Piccionija in Montagnu. Zadnji je hotel menda v svojo zadevo zapletiti tudi 29-letnega Moritza von Hessena (Maurizio d'Assia), najstarejšega sina Mafa de Savojске, hčerke bivšega italijanskega kralja Viktorja Emanuela, in grofa Filipa Hessenskega. Kaj je resnica na vsem tem, bo pokazala seveda razprava pred sodiščem. Nekateri domnevajo, da je Montagna obtožil Hessenskega princa, ker je posestvo Capocotta, ki je danes v rokah Montagne, nekdanji pripadalo savojški hiši. Po vojni je bilo premoženje Savojcev sporno, ker so Italijani odstavili kralja. Zdaj pa je najvišje sodišče prisodilo posestvo zopet Savojcem, torej tudi Mafadinemu sinu Moritzu.

Zunanji minister Piccioni je odstopil, ker je to zahtevalo javno mnenje zaradi obtožb proti njegovemu sinu. Končno je rimsko višje sodišče dalo zapreti Pjera Piccionija in Montagnu ter Piccionija obtožilo nenamernega umora Montesijeve in Montagna dananjia potuše. Bivši rimski kvestor Polito je tudi bil obtožen dajanja potuše in zlorabe uradne oblasti. Policija je namreč po prvi raziskavi razglasila, da se je Montesi ponorečila, ko si je na obali umivala noge.

KOLO ZGODOVINE SE RES NAGLO VRTI. Že ko so predstavniki Francije v Bruslju zavrnili Evropsko obrambno zvezo — za njihov korak je potem francoska narodna skupščina potrdila — smo zapeli, da se kolo evropske zgodovine naglo vrti. Nadaljnji razvoj dogodkov je potrdil to našo pripombo. Angleški zunanji minister Eden je te dni z letalom preletel Zahodno Evropo. Bil je v Bruslju, v Rimu in Parizu in skušal pripravi državnike za nekaj novga, kar bi nadomestilo evropsko obrambno skupnost, ki je Francija noče. Eden bi rad spravil Nemce in Francoze pod drugo streho. Ni še jasno, ali naj bi to bila Organizacija atlantskega pakta (NATO) ali kakšna zgolj evropska zveza. Še važnejši dogodek predstavlja nenaden let ameriškega zunanjega ministra Dullesa v Bonn, prestolnico Zahodne Nemčije. Pokazalo se je, da so Angleži in Američani sicer zavezniki, a vendar kaj radi delajo vsak na svojo roko. Američani ni so postali že nekam nervozni. Bojijo se, da ne bi sedanja nemška vlada kancelerja Adenauerja zaradi francoske politike zgubila opore javnega mnenja. To nevarnost so odkrile volitve v deželni parlament v Schleswig-Holstein, pri katerih je Adenauerjeva stranka nazadovala. Dulles je v Bonnu obljubil Nemcem popolno neodvisnost (suverenost); tako bi se Nemci rešili zadnjih okov po zgubljeni vojni. Američani hočejo Nemce za

MEDNARODNA TRGOVINA

Živo srebro zopet dražje

Cena živega srebra je v Združenih ameriških državah od januarja 1964 poskočila kar za 85%; januarja je steklenica (76 funtov) živega srebra vnela še 187 funtov, medtem ko se danes cena suka že okoli 320-330. V zadnjem tednu je napredovala za 4-6 dolarjev. Živo srebro povprašuje zlasti industrija atomске energije. Ameriška vlada je vzpodbudila proizvodnjo na domačih tleh s tem, da je proizvajalcem zajamčila ceno 225 dolarjev za količino do 200.000 steklenic za čas treh let in pol. Po tem sklepu so pričela ameriška podjetja, kakor New India Mining and Chemical, ki proizvajata 60% vse ameriške proizvodnje, proizvajati s polno paro.

IZVOZ ITALIJANSKEGA ŽIVEGA SREBRA

V Italiji je proizvodnja živosrebrne

DENAR

VALUTNE OLAJŠAVE V AVSTRIJI. V ponedeljek 20. t. m. so bile vplejane v Avstrijo nekatere valutne olajšave. Poslej ne bodo več nadzirali turistov in tujih potnikov glede količine tujih valut, ki jih uvozijo ali izvozijo. Za Avstrijske ostane v veljavi prepoved, da ne smejo iznositi več kot 10.000 šilingov avstrijske valute. Glede vnosa avstrijske valute ni več nikakršnih omejitev niti za avstrijske državljane. Valutni promet med Avstrijo in državami Evropske plačilne zveze je popolnoma prost.

URADNI TECAJ LIRE. Italijanski izvozniki morajo prodati Italijanske-mu deviznemu uradu (Ufficio Cambi) 50% de.liz. Te plačuje devizni urad po naslednjih tečajih: 624,85 lire za 1 ameriški dolar, 653,06 lire za kanadski dolar, 1749,58 za en funt šterling.

POTNIŠKI ČEKI V JUGOSLAVIJI. Narodna banka FLRJ je izdala svoje potniške čeke (travellers cheques), ki se glase na naprej dočteno zneske, in sicer na 500 din (v modri barvi), na 1000 din (v svetlozeleni barvi) in na 5000 din (v sivi barvi). Potniki in turisti, ki odhajajo v Jugoslavijo, si čke lahko nabavijo pri korespondenčnih Narodne banke v tujini.

TECAJ DINARJA. Na obračunskem mestu v Ljubljani je notral dinar denar 17. septembra: ameriški dolar 963 dinarjev, angleški funt 2593, 100 nemških mark 23.058,52, 100 belgijskih frankov (v Zagrebu) 1940, 100 francoskih frankov (v Ljubljani) 272, 100 švicarskih frankov 20.000, 100 italijanskih lir 165, 100 lir STO 165, 100 holandskih florintov 22,745 dinarjev.

svoje zaveznike proti Rusom. Zato naj bi bila Nemčija oborožena. Dulles je letel mimo Pariza v Bonn. Izognil se je torej Francozom in jim dal razumeti svojo jezo. Rusi so medtem opozorili zahodni svet, da bi oborožitev Nemčije predstavljala nesvarnost za mir. Priporočili Nemčije bodo Rusi lahko dobili na svojo stran Poljake in Čehoslovake, ki bi jih Američani radi odtrgali od Sovjetske zveze. Dulles se je na poti iz Bonna ustavil tudi v Londonu, kjer so se dogovorili, da skličejo v kratkem konferenco osmih držav, ki bo sklepala o oborožitvi Nemčije.

PREDSEDNIK TITO OBISCE INDIJO. Vladi Indije in Burme sta povabili predsednika Tita na obisk. Predsednik je ponudbo sprejel. Čas obiska še ni bil določen. Jugoslovanska diplomacija si je že delj časa prizadevala, da bi si pridobila prijateljstvo Indije, ki vodi neodvisno politiko med Vzhodom in Zahodom. Ta politika je zelo sorodna jugoslovanski zunanje-politični liniji.

rude v prvih petih mesecih tega leta doseglo 99.492 ton (lansko leto v istem razdobju 81.273, leta 1952 pa 76.584 t). Proizvodnja čistega živega srebra je v prvih petih mesecih tega leta znašala 746 ton (v istem razdobju leta 1952 764 ton in 1953 655 ton). V. I. pollet v 1954 je Italija izvozila 1441 ton (v I. pollet 1953 490 in leta 1952 454 ton). Izvoz je bil večji kakor proizvodnja, ker je Italija segla po starih zalozah.

Družba »Monte Amiata«, lastnica znanega rudnika, je število svojih delavcev in nameščenecv pomnožila od 1000 na 1100. Družba bo postavila dve novi rotacijski peči. Po živem srebru povprašujejo zlasti Združene ameriške države.

V Trstu ni dovolj cementa

Zadnji mesec je pričelo v Trstu primanjlovanje cementa. Italijanska proizvodnja ne krije potrebe gradbene delavnosti. Oblasti so dovolile enkratni u-

Zunanje-politični položaj Jugoslavije čvrstejši

Vzroki notranjih gospodarskih težav - Iz govora predsednika Tita na Oslrožnem

Ob proslavi obletnice ustanovitve štajerskih brigad na Oslrožnem pri Celju je imel v nedeljo predsednik republike Tito važen govor. Obravnavaj je notranji in zunanji politični položaj Jugoslavije. Govor je zbudil v vsej mednarodni javnosti veliko pozornost glede na sedanje kritične zunanje-politične razmere v Evropi in južno-vzhodni Aziji.

Cmenil je, da se mora Jugoslavija letos boriti s hudimi gospodarskimi težavami. Toda če tri do štiri leta se bodo gospodarske razmere znatno izboljšale. Te težave so nastale zlasti zaradi tega, ker mora Jugoslavija plačevati veliko odškodnino za podržavljen premoženje Angležev, Francozov, Belgijev, Svedov in drugih narodov. Odškodnine gredo v milijarde dinarjev na leto.

Zaradi sovjetske gospodarske blokade po prelomu s kominformom se je Jugoslavija leta 1948 mo ala obrniti na zahodne države in v stiski skleniti tudi dogovore, ki niso bili z gospodarskega vidika posebno ugodni. Druge izbire tedaj ni bilo. Zahodne države danes to priznavajo, kar je vsekakor hvalevredno. Zaradi letošnjih finančnih težav je Jugoslavija sklenila z nekaterimi državami, kakor n. pr. z Nemčijo, dogovore, s katerimi je bilo vračanje letnih obrokov za odplačilo jugoslovanskih starih dolgov odloženo. O odlogu poravnave dolgov se zdaj roga juga tudi z Anglijo; tudi ta pogodnja bodo ugodno zaključena.

Zadnja podražitev v Jugoslaviji ni upravičena z gospodarskega vidika, pač pa je posledica spekulacije nekaterih trgovinskih podjetij, ki so se spozabila in gledajo na lastno korist, a ne na koristi skupnosti. Predsednik je odločno obsodil to počet.

Z velikim zanimanjem so tuji diplomati pričakovali izjave predsednika Tita o zunanji politiki, zlasti o Evropski obrambni skupnosti. Govornik je jasno označil gledišče Jugoslavije v tem pogledu. Po njegovem mnenju so ravnanja pobudniki Evropske obrambne skupnosti pogrešno že v samem začetku. Najprej bi bili morali doseči sporazum med Francijo in Nemčijo, ki bi postali glavni nosilci Evropske obrambne zveze, sporazumeti bi se bilo treba n. pr. glede Posarja; šele nato bi lahko pričeli organizirati Evropsko obrambno skupnost. Balkanski narodi so dali drugim v tem pogledu lep zgled, ko so po temeljiti pripravi sklenili balkansko zvezo. Najprej so odstranili vse medsebojne težave in v tem pogledu želi uspeh, čeprav so njihove notranje vladavine različne. Pri organizaciji Evropske obrambne skupnosti se s strani zahodnih držav preveč poudarja napadalnost nasprotnikov, kar ni utemeljeno

voz 1000 sto'ov cementa iz Jugoslavije. Cement je prispej iz Anhovega in je bil takoj razprodan. Cement stane na debelo franco skladišče kupca v Trstu 1100 lir stot, na drobno pa 1300 lir. Opeka na debelo 10,50 do 11, na drobno pa 13 lir komad; po isti ceni se približno prodaja tudi jugoslovanska opeka, ki gre na debelo po 10,5-10,60 lir. Običajni voltlaki (26x13x8) stanejo 10,80-11 na debelo, 13,50-14 na drobno; dolžine 45 cm 16,5 na debelo, 19 na drobno. Betonska žica debelosti 0,6 cm na debelo 80 lir kg, na drobno 95, debelosti 0,8 cm 75 in 90, debelosti 0,10 72 in 85 lir. Tramovje na debelo 17.000 lir kub. m (mere do 20 cm), 18.500 lir na drobno; mere nad 20 cm na debelo 17.500-17.800, na drobno 19.500 lir. Tramovje z dolžino nad 8 metrov je težko dobiti. Jugoslovansko tramovje je nekoliko dražje, ker so mere boljše. Deske vrste III za gradnjo 23.500 f.co skladišče pri grosu in na debelo, na drobno pa 26.000-27.000. Avstrijski mizarski les stane 32.000-36.000 kub. m. Voltlaki za stropne višine 16 cm stanejo okoli 650 za kv. meter.

Turizem

V HOTELU TE BREZPLAČNO U-SPAVAJO. V reklamah za ameriški hotel »Edison« je navedeno, da so v cenno za prenočitve vključeni tudi stroški za umetno usipavanje. Ako ne moreš zaspati, ti zaigrajo na ploščo padanje dežja ali uspavajoče regljanje žab.

DOHODKI TURIZMA V JUGOSLAVIJI bodo letos po računih »Privrednega pregleda« v Beogradu vrgli okoli 8 milijonov dolarjev. Ko bodo izvršeni načrti za pospeševanje turizma okoli leta 1960 in bodo dograjene glavne ceste ter povečana zmogljivost hotelov, bo turizem prinesel Jugoslaviji okoli 20 milijonov dolarjev. Zato je treba dvigniti število nočitev na 2,5 milijona in vsak turist bi moral potrošiti na dan približno 2000 deviznih dinarjev.

PRVI GRŠKI TURISTI prispejo te dni v Opatijo. Turistično podjetje »Kvarner-Ekspress« je z grškim turističnim uradom zaključilo sporazum, ki predvideva prihod več grških turističnih skupin v Opatijo.

»OSTUDNA PROPAGANDA«. Tržaški iredentistični tisk se ne more sprijazniti z dejstvom, da se tudi v Jugoslaviji naglo razvija turizem, od kar so pričeli posvečati večjo pozornost temu važnemu viru deviz. »Giornale di Trieste« (14. sept.) označuje jugoslovansko turistično propagando kot »ostudno«. Tu pa tam se ji posreči uloviti kakšnega naivnega tujca, n. pr. kakšnega Šveda, ki se nato razočaran iz Jugoslavije zateče v Italijo in pri bendinski napetosti izpove svoj gnev prvemu reporterju. Ta Šved je bil tudi v Istri in con B in se je prepirčal, kako je ta dežela italijanska. »Giornale« je še dodal, kako je na Reki vse umazano, da se turistu kar gabi. Ti ljudje še ne uvidevajo, da takšno blatenje in ogaben ton škodujeta prej njim kakor drugim. Tudi sami preizkusijo, kako je v jugoslovanskih letovišnih. Letos je nekaj tržaških turistov italijanske narodnosti prepotovalo hrvaško Primorje in Dalmacijo. Vrnili so se zelo zadovoljni ter hvallili potrebo in nizke cene. To je najboljša propaganda: snaga, solidna potreba in nizke cene! V Portorožu stane penzion v najlukušnejšem hotelu (»Palace-hotelu«) 1200 dinarjev dnevno (okoli 2400 lir po uradnem tečaju). V Trstu stane samo prenočišče za osebo okoli 1500 lir; prav tako so dragi hoteli v Italiji.

»JUGOSLAVIJA-EXPRES«. V prihodnji turistični sezoni bodo uvedli posebni vlak »Jugoslavija-express«, ki bo vsak dan odhajal iz Londona in bo vozil čez Holandijo, Zahodno Nemčijo in Avstrijo v Jugoslavijo. Imel bo zvezo z ekspresnim vlakom iz drugih evropskih držav in direktne vagon Kopenhagen-Split ter Bazel-Reka. V Ljubljani se bo razdelil v dve smeri: proti Beogradu in proti Reki. Jugoslavija bo povezana z evropskimi državami še z vlakom »Avstrija-express«, ki bo skozi Ljubljano direktno vozil potnike-letoviščarje na Reko in Split. Na progah Zagreb-Split in Divaca-Pulj bodo uvedli motorne vlake. Jugoslovanski arotransport bo odprl novo progo Monakovo-Dubrovnik in jadransko letalsko zvezo Pulj-Reka-Zadar-Split-Dubrovnik.

Maršal Tito se ni dotaknil tržaškega vprašanja. Značilna je bila njegova vodna izjava k razpravljanju o zunanji politiki, da je v zadnjem času nastalo v svetu huda zmešanava in da nihče ne more dajati reči, kako se bo to vse zaključilo. Kljub temu je izrazil svoj optimizem glede ureditve mednarodnih odnosov. Odločno je obsodil tiste, ki mislijo, da se da o mednarodni spori rešiti s preventivno vojno in krajevnimi vojnami, ki so nevarne splošnemu miru. Jugoslavija je miroljubna država, vendar se bo bojevala, ako bo napadena. Iz njegovih besed sta odsevala samozavest in optimizem — dokaz, da se je zunanji politični položaj Jugoslavije v zadnjem času utrdil.

Glede Nemčije je dejal, da bi bilo nes pametno ovsrekat i j pravico do oborožitve, vendar po pogojem, da ne postane militaristična država.

TVRDKA USTANOVLJENA V LETU 1903

KOSTORIS ADOLFO

TRST-TRIESTE, VIA CARDUCCI 39 - TEL 94-160

BOGATA IZBIRA IZDELANIH MOŠKIH OBLEK TER BLAGA ZA MOŠKE IN ŽENSKO OBLEKE IN PODOBE

OB PETDESETI OBLEČNI ustanovitve našega podjetja, želimo opomniti cenjeno klijentelo da imamo vedno na zalogi prvovrstno in trpežno blago

PRIPOMINJAMO, da so se že Vaši stari vedno radi posluževali naše trdnice

Obiščite nas!

AVTOGARAŽA

STAR

MEHANIČNA DELAVNICA

TRST - ULICA MORERI 7
TELEFON ŠTEV. 35 608

TOVARNA AVTOMOBILOV MARIBOR

3 tonske tovornike PIONIR „PI 52“
Avtobuse „RNB“ na šasijsi „PIONIR 52“ in trambus karoseriji

Avtomobilske prikolicе „P 3“, nosilnost 3 ton, maksimalna brzina 60/h

Traktorske prikolicе „V P K 3“, nosilnost 3 ton, maksimalna brzina 25/h

JUGOSLAVENSKA LINIJSKA PLOVIDBA

DIREKCIJA - RIJEKA

Telegrami: JUGOLINIA - Tel. 26-51, 26-52, 26-53 (poldne) 26-51

VZORJEDNE REDNI POTNIŠKI - BLAGOVNI PROMET IZ JADRANA

U: SEVERNO AFRIKO IN SEVERNO EVROPO VSAKIH 7 DNI
TURCIJO IN GRČIJO „ 7 DNI
BLIŽNJI VZHOD „ 7 DNI
SEVERNO AMERIKO „ 10 DNI

Zastopstvo v Trstu: „NORD-ADRIA, Agenzia Marittima di V. BORTOLUZZI
Telegrami: „NORD-ADRIA“ - Trieste - Tel.: 37-813, 29-829
Uradi: TRST, Piazza Duca degli Abruzzi šte. 1

„GOSPODARSTVO“

Izhaja vsak drugi petek. — UREDNI STVO IN UPRAVA: Trst, Ulica Geppa 9, tel. 38-933 - CENA: posamezna številka 15, za Jugoslavijo din 15, za cono B din 25, — NAROČNINA: za STO in Italijo letna 600 lir, polletna 350 lir. Poš. ček, račun »Gospodarstvo« št. 11-9396, za Jugoslavijo letna 380 din, polletna 200 din; naroča se pri A.D.I.T.-u, DRŽ. ZAL. SLOVENIJE, Ljubljana, Sritarjeva ulica 3-1, ček, rač. pri Narodni banki št. 696-982; za cono B letna 380 din, polletna 200 din, naročnine se polagajo pri »LIPA«, Koper; ostalo inozemstvo 2 dol. OGLASI se naročajo pri PUBLIPRESS, Trg Gol-doni 4, Trst, tel. 93-589, ali neposredno pri upravi »Gospodarstva«. — CENE OGLASOV: za vsak m/m višine v širini enega stolpca 40 lir, za inozemstvo 60 lir.

Glavni urednik dr. Lojze Berce
Odgov. urednik dr. Stanislav Oblak
Založnik: Založba »Gospodarstva«
Tisk: Tiskarna »Graphis«

D. PIERI

TRST - TRIESTE - UL. XXX OTTOBRE 8
Telef. 29-812 - Telgr. KAPI - Trieste

Import - Export vseh vrst
PLUTOVINE in GRADBENEGA MATERIALA

ELEKTRO-INSTALACIJSKO PODJETJE

Ambrožič Milan

TRST, UL. BOCCACCIO ŠT. 10
Sprejemamo vsa popravila in naročila za nove instalacije vseh vrst električnih napeljav

Pokličite našo telef. šte. 29-322
Se pripravimo!

BLED

Vas vabi

V SVOJE DOBROZNANE PRVORAZREDNE HOTELE:

- GRAN HOTEL TOPLICE
- JELOVICA
- PARK HOTEL
- KRIM
- TRIGLAV

ki Vam nudijo prijeten oddih ob slikovitem Blejskem jezeru

U.V.S.E.T.

UFFICIO VIAGGI SVIZZERO-TRIESTINO
TRIESTE - Ul. F. Filzi 5 - Tel. 35519

Na svojih potovanjih v inozemstvo (Švico - Jugoslavijo itd.) se poslužujte naše **TURISTIČNE P.SARNE** - Informacije - Hotelske rezervacije
Turistične individualne in kolektivne vize.

F. Rupena Succ.

GENERALNI ZASTOPNIK ZA TRST IN ITALIJO ISTRSKIH PREMOGOVNIKOV RASE

ZASTOPSTVO ZA JUGOSLOVANSKI LES:

ŠIPAD - Sarajevo
EXPORTDRVO - Zagreb
JADRAN - DRVO - Reka
ISTRA IMP. - EXP. - Reka
LIGNUM - Zagreb

SOSIĆ

SOSSI
MARIO

OPČINE, TRG MONTE RE 4 - TEL. 21-155

Prodajamo pišne, električne in druge štedilnike znamke „ZOPPAS“, radio aparate priznanih znamk in električni material

ZASTOPSTVO „LIQUIGASA“

Nabavite ga lahko v Bazovici, Padričah, Trebach, Konknelu in Velikem Repnu

Prodajamo tudi na obroke - Gene ugodne!

MAGAZZINI ALLA STAZIONE

TRST - ULICA B. CELLINI 2 TELEFON 24-125
(iz ul. Ghega na trg Libertà)

VELIKA IZBIRA DELOVNIH OBLEK - JOPIČEV - HLAČ - DEŽNIH PLAŠČEV - SRAJC - OVRTATNIC - NOGAVIC - PIŽAM - PULOVERJEV - PLETENIN VSEH VRST po najugodnejših cenah

48.

Crni Petek je tega večera prav zagonešno izginil z ladje, kot je skrivnostno nanjo prišel. Z njim jo je na nekak popihal tudi Gomez. Gotovo se je navalical trdega življenja na ladji in si je želel udobnosti kopne zemlje. Zaman smo ga iskali v vseh najpogj skritih kotih pošalubja, kamor se je siromak vedno zatekal ob nevihtah. Skrbelo me je, ker sem v Las Palmasu na argentinskem konzulatu jamčil za njegov prevoz v Buenos Aires, toda tožil sem se z mislijo, da bo svobode željni tuteb že našel zopet pot na ladjo, ko mu bo zmanjkalo denarja. Pri tem sem se seveda ušel, ker nisem računal z njegovo nenavadno sposobnostjo, znajti se v vsakem, še tako težkem položaju — sposobnost, ki je še nas vseh kasneje rešila iz težkih zagat.

Medtem ko smo bili na oceanu, je pojem časa, kot merila preteklih trenutkov, bil za nas samo postranskega značaja. Šteli smo le, koliko sončnih zahodov smo že doživeli in v tej bučni samoti in kotikotah bo sonce še vzšlo, preden bomo dosegli kopno zemljo. Na kolečar v prstem pomenu besede, smo kar pozabili. Bilo nam je pač vseeno — petek ali svetek sta nam bila povsem enaka.

Ni čuda, da sem naslednjega dne po našem prihodu v Pernambuko le s tešao ugotovil, da je ta dan bil po svečen počitku. Bila je prva nedelja v avgustu, ki jo domačini imenujejo znatnik pomladi. Ne smemo pozabiti, da je to pristanjsko ružno od polutnika in so torej letni časi prav v nasprotju z našimi. Kljub temu pa ne vem, zakaj naj bi se ta nedelja tako imenovala, ko so pa tu prav vsi dnevi enako n.znosno vroči in različne med zimo in poletjem sploh ni čutiti.

»RED IN NAPREDEK« V BRAZILIJU

Razočarani ali učerajšnjega neuspelega izleta v mesto smo se kot medvedje v kletki sprehajali po razgreti palubi. Potikati se po zaračnem tlaku pernambuških ulic oblečeni in sukniče in kravate, nam ni prav nič disalo. Iz tega brezdelja nas je prebudil strogi glas višjega pristanjskega uradnika, ki se je v spremstvu dveh stražnikov, ne vem odkod prikradel na palubo. Zadireno se je obregnil ob mene ter pri tem zija v vrh prdnjega jamba-bora, ki r bi po njegovem neomajnem mišljenju morala viti braziliska zastava.

Vedel sem, da je stara pomorska navada, izobesiti po prihodu v tuje pristanjske na prednjem jamboru zastavo dotične države, kateri luka pripada; še zdaleč si pa nisem mislil, da

vestnik

SEDEŽ: TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10/I. - TELEFON ŠT. 16. 08

SLOV. GOSPODARSKEGA ZDRUŽENJA

Davek na poslovni promet in prizivi

Davčni zavezanci, ki so po zakonu dolžni, da davek na poslovni promet (IGE) plačujejo v letnem pavšalnem iznosu določenem po višini letnega prometa, t. j. trgovci na drobno, gostinski obrati (krčme, gostilne, bari, kavarne, restavracije, buffeti in podobno), obrtniki in svobodni poklici prejemajo od pristojnega urada obvestilo o ugotovitvi kosmatega letnega dohodka (inkasa). Te ugotovitve se nanašajo navadno na več let nazaj ter znašajo redno mnogo več, kot je davčni zavezanec sivočasno prijavil.

Davčni zavezanec ima pravico vložiti v roku 30 dni od prejema obvestila priziv na okrajno davčno komisijo, če meni, da uradno ugotovljena višina kosmatega dohodka ne ustreza stvarnemu prometu v obratu. V tem roku lahko tudi pogodi s pristojnim uradom višino kosmatega dohodka; v tem zadnjem primeru odpadejo vse morebitne globe in kazni zaradi netočne prijave. Ako se davčni zavezanec v roku 30 dni ne pogodi z davčno upravo glede kosmatega dohodka niti ne vloži v tem roku priziva zoper uradno ugotovljeno višino kosmatega dohodka, postane višina kosmatega dohodka, kot ga je ugotovila davčna oblast, dokončna in ni več nikakoga pravnega leka.

Med prijavljenim kosmatim dohodkom in med uradno ugotovljenim kosmatim dohodkom pa je navadno zelo velika razlika; zato mnogi davčni zvezanci imajo, da je najbolje vložiti

priziv. Pri tem pa morajo paziti na sledečo zakonsko določbo:

Člen 6 zakona št. 955 z dne 20. decembra 1949 namreč pravi: Kadar je vsina kosmatega dohodka, kot ga ugotovi prizivna komisija, zmanjšana za eno tretjino, še vedno večja od zneska kosmatega dohodka, kot ga je prijavil davčni zavezanec, je ta dolžan, da plača dodatno takso v višini polovice državi utrajenejega davka in poleg tega kaznovan z denarno kaznijo od 200 do 40.000 lir.

V veliki večini primerov, da ne rečemo v vseh primerih, bi v smislu tega člena davčni zavezanci, ki vložijo priziv, bili obojeni na omenjene globe in kazni, ker so, kot smo rekli, razlike med prijavljenim kosmatim dohodkom in uradno ugotovljenim kosmatim dohodki zelo velike in ni upanja, da bi davčne komisije v tako občutni meri znižale uradno ugotovljeno višino kosmatega dohodka.

Vendar nudi člen 5. citiranega zakona neke ugodnosti, ki pomagajo, da se lahko globam in kaznim izognejo, in sicer smejo v smislu tega člena davčni zavezanci, ki so vložili priziv, do dneva, ki je določen za razpravo, popraviti, t. j. povišati kosmatih dohodkov in prvotni prijavi. To lahko storijo v prizivu samem, t. j. da že v samem besedilu priziva izjavijo, da povisajo prvotno prijavo, ali pa lahko to storijo posebej v posebni prijavi. Paziti pa morajo, da tudi povišani znesek kosmatega dohodka,

zmanjššan za eno tretjino, ne bo manjši od kosmatega dohodka, ki ga bo prizivna komisija predvidoma ugotovila.

Ako davčni zavezanci uporabijo te pravice, morajo seveda takoj plačati razliko davka na poslovni promet, t. j. vsoto davka na novo prijavljeno višino kosmatega dohodka manj vsoto davka, ki so ga že plačali na osnovo prvotne prijave.

Prodaja kruha

Oddelek za zdravstvo in higieno tržaške občine opozarja prodajalne kruha in trgovine jestvin, ki prodajajo kruh, na določbe zakona z dne 17. marca 1932 št. 368, ki disciplinira tipe mo-e in kruha. Po določbah tega zakona si morajo prodajalce kruha, ki niso prišli čene pekarni, dati izstaviti od dobavitelja kruha za vse količine kruha dobavnico, ki mora imeti naslednje podatke: naslov dobavitelja, datum dobave, kakovost in količino dobavljenega kruha. To dobavnico morajo na zahtev predložiti v pogled nadzornim organom.

Prekršiteli teh predpisov bodo kaznovani z denarno globo v smislu člena 18. citiranega zakona.

NOVE DRUŽINSKE DOKLADE

Od 1. avgusta t. l. veljajo za industrijski in trgovinski sektor sledeče nove družinske doklade:

Otroci	dnevno tedensko mesečno
Soprog	160 960 4160
Starši	108 648 2808
Starši	55 330 1430

V obrtniškem sektorju veljajo za sedaj še prejšnje družinske doklade.

no domačemu, se prodaja po 90 na debelo in 130-160 na drobno. »Ameriško« grozdje (»fragolae«) gre po 50-60 na debelo in 100 na drobno. Pritožujejo se, da je istrsko grozdje slabo pakirano in tako izgubi na ceni, ker se hitro pokvari; prodajajo ga po 50-60 na debelo in 100 na drobno. Breške gredo proti koncu. Na splošno jih je malo na trgu. Stanejo 100-120 na debelo in 140-180 na drobno. Za hruske je bila letos izredno slaba letina. Prodajajo se po 80-100 na debelo in 120-160 na drobno. Jabolka gredo po 40 na debelo in 80 na drobno vrste »Kanada«, vrste »delizia« po 80 na debelo in 140 na drobno. Češnje je letos zelo malo. Lansko leto jih je bilo dosti z Goriškega, toda zaradi slabe letine jih letos ni. Cene so precej nestalne: 40-120 na debelo in 80-160 na drobno. Fig je dosti na trgu; prihajajo iz Italije in Istre, toda domače so najbolj cenjene, ker so sveže. Cene se suče okoli 50-100 na debelo in 80-160 na drobno.

TAKO JE V TRSTU

Med italijanskimi časnikarji se je vendar našel pogumen mož, ki je litanom v Italiji povedal nekaj grenkih o resničnem razpoloženju Tržačanov - tudi Italijanov - nasproti Italiji. Ilustrirani tednik »Settimo giorn« (16. sept.) je na prvem mestu priložil članek »Trst brez olepsaja, ki ga je napisal Mario Cortese.

Pisec ugotavlja, da Italijani v Italiji malo vedo o resničnem razmerah v Trstu, ker italijanski tisk navadno piše samo o vročem tržaškem patriotizmu, namesto da bi pogledal resnici v obraz. Tržačani bi radi predvsem delali. Bojijo se Italije, ki bi jim prinesla Vanonijev davčni zakon, obvezno vojaško službo in centralizirani birokratizem. Šest tisoč policijskih stražnikov je v strahu za svojo bodočnost; Trst pod italijansko upravo bi potreboval kvečemu 500 stražnikov, drugi bodo odpušteni ali poslani v Južno Italijo. Za svoj kruh se trese tudi več tisoč uradnikov pri sedanji vojaški upravi. Brez dela bo več hotelov, ki jih je rekvirirala zasedbena vojska, na stotine in stotine zasebnih sob bo praznih. Danes je najmanj petkrat več javnih avtomobilov, kakor bi jih bilo potrebnih v primeru prihoda Italije. Nočni lokali, kjer je danes zaposlenih okoli 100 ljudi, bodo brez dela. Danes potrošita angleški in ameriška vojska okoli 12 milijard lir na leto, d kod bo potem prejel Trst teh 12 milijard? To pojde v breme Italije, se pravi italijanskih davčnih obvezancev. Ni čudno, če tudi zavedni Italijani rajši ostanejo samo Tržačani in se ne navdušujejo za Italijo.

Trstu bo terba priznati upravno in gospodarsko samoupravo, pravi pisec. To je mnenje tržaških trgovcev in industrijcev, čeprav si ga ne upajo javno povedati. Položaj v Trstu je zelo

Izola - najvažnejše industrijsko središče cone B

Piran, 21. sept. 1954

Izola, ki je bila nekdaj mesto ribičev, je postala pod jugoslovansko upravo pomembno industrijsko mesto, ki zaposluje v svoji industriji že okrog 2.500 ljudi. Res je sicer, da je bil temelj industriji položen že pod avstrijsko upravo, ko sta bili zgrajeni dve tovarni za konzerviranje rib. Toda za časa italijanske zasedbe sta obe tovarni s svojimi starimi napravami komaj še životarili, ker sta se morali boriti s konkurenco moderno opremljenih italijanskih tovarn, v kateri bi bili moral slej ali prej podležti, kakor se to dogaja s tovarno Arrigoni v bližnjem Gradežu. Zato lahko smelo trdimo, da je jugoslovanska uprava rešila Izolo in njeno industrijo pred neizogibno gospodarsko propastjo s tem, da je zaradi njene modernizacije investirala v že obstoječo ribjo industrijo težke milijone in v povrh tega postavila temelje rovi industriji. Razen obeh nekdajnih tovarn za konzerviranje rib Ampelea in Arrigoni so vzkile pod jugoslovansko upravo še nove industrije, in sicer tovarna otroških igrač Mehanotehnika, tovarna lesne galanterije in tovarna drobne opreme.

Kaj vse je naredila jugoslovanska uprava za industrijski razvoj Izole? Za modernizacijo tovarne Ampelea je bilo samo lani in letos porošenih okrog 120 milijonov deviznih dinarjev. Po tej modernizaciji predela lahko tovarna do 10 ton svezih rib dnevno in sedaj je lahko pričela izkoriščati tudi ribje odpadke, ki jih je prej požiralo morje. Iz njih izdeluje ribjo moko, ki je izvirno krmilo, in ribje olje, ki ga uporabljajo v številnih panogah kemične in predelovalne industrije. Pri vsem tem je zanimivo, da je tovarna kljub narasli proizvodnji skrčila svoj obseg v prostoru in da je kljub svoji modernizaciji pomnožila število zaposlenega delavstva za 300 oseb.

Zaradi povečane proizvodne zmogljivosti modernizirane tovarne Ampelea je bila proizvodnja tovarne Arrigoni preusmerjena na predelovanje paradiznikov, sadja in zelenjave. V prvi vrsti pa prihaja v poštev predelovanje paradiznikov v mezo in sok, ki uesneti postati važen izvozni artikel. V ta namen so bili letos nabavljene v Nemčiji najmodernejši stroji, ki se odlikujejo po tem, da so kotli iz jekla in ne pušajo v izdelku onega okusa, kakor ga pušajo kotli iz bakra.

Kmalu bosta minuli dve leti, odkar je pričela obratovati v Izoli tovarna otroških igrač Mehanotehnika. Povod za njeno ustanovitev je bila okoliščina, da potrebuje taka tovarna v nasprotju z ribjo industrijo predvsem moško delovno silo in da v Jugoslaviji tedaj še ni bilo podobne tovarne. Po začetnih težavah je je danes ta tovarna že razvila v močno podjetje. Za njene izdel-

kritičen zaradi neznane bodočnosti. Resnih pobud se nikdo ne loti, ker je položaj negotov. Po deseti uri zvečer je na tržaških ulicah že mrtvo. Pristanišče je prazno. Mednarodni spediterji rajši pošiljajo pošiljke v druga pristanišča, kakor n. pr. v Benetke, čeprav so stroški večji. Plovne proge z Istro so prekinjene. Dne 8. oktobra lanskega leta je bil prehod v konu B zaprt, kar je še bolj škodovalo prometu. Tedaj je mnogo kapitala zbežalo v Benetke in drugam. Dragocenoosti so bile odnešene na varno v beneske banke. Iz Trsta so bila premeščena ravna teljstva tudi raznih družb.

Po zadnjih običajnih volitvah se je zelo razširilo indpendentistično gibanje. Tudi tisti, ki so po svojem prepričanju Italijani, si ne želijo več povratka Italije. Zavlačevanje rešitve tržaškega vprašanja gre v prid indpendentističnemu gibanju. To morajo opoštevati tudi italijanski diplomati pri pogajanjih z Jugoslavijo, sicer bi lahko bili bolj nepopustljivi in zavlačevali pogajanja.

Pisec ugotavlja, da je bila italijanska politika, ki je pospeševala izseljevanje Italijanov, povsem zgrešena. V cono B se zdaj naseljujejo Jugoslavlani in Italijani so zgubili večino. To bi bilo usodno, ko bi prišlo do kakršnega koli glasovanja.

Za primer, da bi Trst prišel pod italijansko upravo, mora Italija postaviti sposobnega guvernerja, ki ne bo smel biti samo uranik. Ne bo se smel zgrajati, ako bi slišal slovensko besedo; dobro bi bilo, ako bi tudi sam znal slovensko. To mora biti mož širokega mednarodnega obzora.

Zaradi teh odkritih besed je pogumnega časnikarja takoj napadel videnski list »Messaggero Veneto«, ki je precej razširjen tudi v Trstu.

ke se ne zanimajo samo trgovinska podjetja, marveč tudi naše šole, ki jih uporabljajo kot učne pripomočke. Tovarna namerava v najkrajšem času razširiti svojo proizvodnjo tudi na izdelavo ogrodij za kolese. V ta namen ji je bil pred kratkim nakazan kredit v znesku 14 milijonov dinarjev.

Najmlajši med zgoraj naštetimi tovarnam sta tovarni za lesno galanterijo in drobno opremo, ki sta šele v povojih. Prvi izdelek tovarne za lesno galanterijo bodo kopita za otroške puške, ki jih izdeluje Mehanotehnika. Nje mu bodo sledili obešalniki in drugi leseni izdelki. Gospodarski krogi računajo, da bo tovarna še letos lahko zaposila okrog 100 ljudi. Tovarna za drobno opremo pa bo izdelovala škafle za radijske aparate in druge podobne predmete in jo bo zaposlila okrog 30 ljudi.

Enako kakor tovarni Ampelea in Arrigoni je bila popolnoma preurejena in modernizirana tudi stara pekarna. S tem je znatno dvignila svojo proizvodnjo ter kakovost in število svojih izdelkov, ker izdeluje sedaj več vrst opeke, ki jih prej ni mogla proizvajati.

Razen teh pridobitev je postala Izola tudi sedež električnega podjetja »Elite« in gradbenega podjetja »Gradbenika. Prvo napeljuje in vzdržuje električno omrežje v koprskem okraju, druga pa se uspešno uveljavlja pri raznih gradbenih delih.

Kljub temu naglemu industrijskemu razvoju pa predstavljata za Izolo še vedno dve važni gospodarski panogi njen ribolov in njeno kmetijstvo. Prva oskrbuje s surovinami ribjo industrijo, druga pa njeno predelovalno industrijo. Saj se mora Izola p av tema dveh gospodarskima panogama zahvaliti, da je postala največji industrijski center v koprskem okraju.

Dr. F. J.

TOVARNA VZIGALIC V TRSTU. V ponedeljek so v tržaškem industrijskem pristanišču odprli tovarno vžigalice. Tovarno so zgradili italijanski industrijci, čeprav se je zato ponudila neka dunajska finančna skupina, ki bi rada to storila s sodelovanjem Tržačanov. Nova tovarna je zavzela površino 21.500 kv. metrov. V industrijskem pristanišču je danes 26 podjetij.

424.000 NEMCEV JE PRIBEŽALO iz vzhodne v zahodno Nemčijo v zadnjih 18 mesecih. Po večini so to mladi ljudje, stari okoli 25 let. 80% teh živi še v taboriščih.

KNJIGE in revije

Dr. Milan Vidmar: »Oblikovanje električnih nadzemnih prog«. Založila Državna založba Slovenije. To je delo slovenskega izvedenca v elektrotehnik, ki Dr. Milana Vidmarja, ki je znan tudi med italijanskimi strokovnjaki v Trstu. Delo je bilo napisano v originalu v nemščini, in sicer pod naslovom »Die Gestalt der elektrischen Freileitung«. Založila ga je švicarska družba Birkhäuser v Bazilu. Poslovenil ga je ing. Marjan Plaper, Milan Vidmar je v uvodu k originalu izrazil upanje, da bo ta knjiga tudi prispevek naporom za duhovno obnovo in zedinjenje sveta; prava znanost mora ostati skupna last vseh narodov.

Josip Vidmar: Dr. France Prešeren - Esej Založila Državna založba Slovenije - Ljubljana 1954. Str. 77.

Josip Stritar: »Zbrano delo« - III. knjiga - Svetinova Metka, Zorin, Gospod Mirodolski, Rosanac. Založila Državna založba Slovenije v zbirki Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev. Ljubljana 1954. Uredil France Koblar. Str. 493.

Ivan Ribič: »Ljudje onkraj reke«. Ob zboru štajerskih brigad na Ostrožnem 19. septembra 1954. Založila Državna založba Slovenije v Ljubljani. Str. 301.

»Kajuhove pesmi«. Ob zboru štajerskih brigad na Ostrožnem 19. sept. 1954. Založila Državna založba Slovenije. Uvod o Kajuhu napisal Dušan Moravec. Gre za ponatis pesmi Karla Destovnika, ki si je kot partizanski pesnik nadel pseudonim Kajuh.

IMPORT „VARDAR“ EXPORT

SKOPJE - JUGOSLAVIJA

Telefoni: 29-56, 17-62, 21-80 - Telegr. VARDAR-SKOPJE — Pošt. pret.: 211

UVOZI: Industrijska postrojenja, strojeve, sve vrste mašina, alat i instrumente te ostale metalne proizvode

GRADINAR

UVOZ - IZVOZ

SKOPJE

Telefon: 13-22

Telegr.: „Gradinar“ Skopje

PRETSTAVNIŠTVO BEOGRAD

Telefon: 22-887

IZVOZI:

voće i povrće

UVOZI:

južno voće i kolonijal

„Jugoriba“

EXPORT - IMPORT

ZAGREB - Trg Republike 8

IZVOZI:

Riblje konzerve (sardine, filete, skuše, tunjevino i dr.) slanu ribu, sardelnu pastu, spužve i koralje.

UVOZI:

brodske motore i rezervne delove za isto, zatim razne pribore i potrebštine za ribarstvo i prehranbenu industriju.

Zastopnik in glavna zaloga:

ZADRUŽNI KONZORCIJ TRGOVCEV Z JESTVINAMI

T R S T

Ulica Valdirivo 3

Telefon 35-034

Pred obletnico 8. oktobra

Kmalu poteče leto, odkar sta ameriška in angleška diplomacija (8. oktobra 1953) napravili enega izmed najbolj nerodnih korakov po drugi svetovni vojni. Sklenili sta, da kar sami, ne da bi poprej povprašali za prihanek OZN ali za mnenje Tržačanov, izročita cono A STO Italiji. Ta korak je bil še hujski in bolj samovoljen, kakor skip iz leta 1948, da bodo ZDA, Anglija in Francija predložile OZN, naj se STO izroči Italiji. Tedaj je šlo torej samo za predlog, ki naj bi ga izvršila OZN.

Po Trstu že šušljajo, kaj se lahko vse zgodi na dan obletnice anglo-ameriškega diktata. Sprito presenečenje, ki jih je Trst že doživel, ni čudno, da spravljajo mnogi Tržačani tudi 40 zabojev orožja, ki so ga odkrili v tržaškem pristanišču, v zvezo z obletnico 8. oktobra. Splošno je mnenje, da je glede na popustljivost zavezniške varnostne službe vse mogoče.

Mnogi tudi domnevajo, da bo tržaško vprašanje rešeno pred 8. oktobrom. To je malo verjetno. Že nekaj mesecev poročajo listi, da je bil pravzaprav že dosežen sporazum, treba je le razčistiti nekatere malenkosti. Vprašanje je seveda, kaj predstavlja pravzaprav malenkost pri takšnih pogajanjih. Potegneti meje med cono A in B ne more biti malenkost. Pravijo, da zahteva Jugoslavija mejo, ki bi tekla od Tenkega rta (Punta sottile) v notranjost na grebene Meljskih hribov, medtem ko želi Italija, da bi meja ostala pri Debelem rtu (Punta Grossa). Po kompromisu naj bi se meja začela južno od Lazareta in severno od Debelega rta.

Težave nastajajo tudi, ker je pričela italijanska diplomacija vmešavati tudi ribolov in noče očitno uporabiti to prilžnost, da bi izsilila tudi sporazum glede vprašanja, ki ni povezano s tržaškim.

Namestnik ameriškega podtajnika za zunanje zadeve Murphy, ki je bil v Beogradu in Rimu, je seveda govoril tudi o tržaškem vprašanju. Iz Beograda je menda prinesel v Rim zadnje jugoslovanske pogoje, ki naj bi jih podpisal sam Tito. Kdo ve, kaj je resnica na vsem tem? Same resnične vesti so navadno presuho-parne in časnikarji jih kaj radi zavijejo v tenčico bogate domišljije, ki je pri ljubljena bralcem pa tudi založnikom listov.

Med 3. in 14. septembrom se je la-dijski promet skozi tržaško pristanišče gibal takole:

TRZASKE IN ITALIJANSKE LADJE

»Montello« je priplula iz Norfolkka prazna in odplula v Tampo z 10.500 t nitratov. »Teresa Cosulich« je priplula iz Kazablankae s 50 t in se vrnila natovorjena. »Paolo Toscanelli« je priplula iz Buenos Airesa s 706 t in se vrnila natovorjena. »Valforita« je priplula iz Ancone prazna, odplula v Benetke, od koder je priplula zopet v Trst in se vrnila v Ancono. »Turiddu« je priplula iz Benetk prazna in odplula v Šibenik natovorjena. »Zaul« je priplula iz Benetk prazna in odplula. »Timav« je priplula iz Bombaja s 184 t in se vrnila z 830 t. »Labor T« je priplula iz Barja 253 t bencina in odplula v Benetke prazna. »Maria Cristina D« je priplula iz Tripolisa prazna. »Barietta« je priplula iz Carigrada s 60 t in se vrnila natovorjena. »Alpe« je priplula iz Buenos Airesa s 6495 t in odplula v Neapeli prazna. »Esperia« je priplula iz Bejruta z 69 t in se vrnila natovorjena. »Persia« je priplula iz Pombina 1250 t železne rude in se vrnila s 1250 t jekla. »Pomezia« je priplula iz Barlette s 1850 t pirita in odplula v Priplula prazna. »Città di Catania« je priplula iz Genove z 28 t in se vrnila s 143 t. »PRIPLULE SO: »Milvia« iz Benetk prazna, »Caterina« iz Ravenne prazna, »Lina« iz Benetk prazna, »Fernanda« iz Ravenne prazna, »Et-na« iz Vancouverja s 610 t, »Trevisco« iz Deringe s 1000 t kroma, »Africa« iz Durbana s 420 t, »Luia Blessie« iz Brindisija s 1515 t pirita, »Regolo« iz Ancone prazna, »Nuovo Arno« iz Crotona z 2360 t pirita, »Laguna« iz Nor-

PROMET v pristanišču

folka z 10.088 t premoga, »Elba« iz Rio Marina s 3.403 t, »Messapia« iz Hajfe z 250 t, »Enrik« iz Bejruta s 179 t, »Sistiana« iz Lovita z 260 t, »Campidoglio« iz Aleksandrije s 450 t. ODPLULE SO: »Città di Palermo« v Aleksandrijo prazna, »Arsia« v Croton prazna, »Cello« v Valenco z 233 t, »Vildren« v Sego prazna, »Prim« v Cagliari natovorjena, »Acilia« v Pulj prazna, »Giuliana« v Baltimore z 10.133 t magnezita, »Loredana« v Cernigrad natovorjena, »Palma« v Pombin z 2200 t jekla, »Stadium« v Pireju z 818 kub. m lesa, »Altea« v Augusto prazna, »Sant'Antonico« v Split prazna, »Algav« v Capetown s 1400 tonami.

GRSKE LADJE

»Plotarkis Blessa« je priplula s 300 tonami olivnega olja in odplula v Pirej s 148 t. »Aristodimos« je odplula v Pirej natovorja. »Astipalea« je priplula iz Eleusisa prazna.

AMERIŠKE LADJE

»Exermonta« je priplula iz New Yorka s 667 t in se vrnila prazna. »Exbrook« je odplula v ZDA natovorjena. »Export« je priplula iz New Yorka s 38 t in se vrnila v ZDA natovorjena. »PANAMSKA« »Marasia« je odplula v Split prazna, »Gerontas« je odplula v Latakijo prazna, »La Flechek« je priplula iz Hampton Roads 10.040 t premoga, »IZRAELSKA« »Kinneret« je priplula iz Hajfe prazna in se vrnila natovorjena, »Nakshohn« je pri-

spela iz Hajfe prazna in se vrnila natovorjena. »ANGLESKA« »Cavall« je priplula iz Hulla s 145 t in se vrnila s 63 t. »British Vigour« je priplula iz Falconera prazna in odplula v Mombasa z 2449 t goriva. EGIPTOVSKA »Ismaill« je odplula v Aleksandrijo z 2840 t. HOLANDSKA »Nero« je odplula v Amsterdam natovorjena. LIBANONSKA »River India« je odplula v Bono prazna. NORVESKA »Petter« je odplula v Banias prazna. KOSTARIŠKA »Sirob« je priplula iz Arsije prazna.

JUGOSLOVANSKE LADJE

»Jugolinita« »Zagreb« je odplula 10. sept. na Bliznji vzhod s 1970 t blaga. »Zadar« je priplula 15. sept. iz Severne Evrope s 410 t blaga in odplula 16. sept. na Reko. »Avala« je priplula 16. sept. iz Severne Evrope z 284 t in odplula 17. sept. na Reko. »Skopje« je priplula 22. sept. z Bliznjega vzhoda s 417 t, vkrcuje tovor za Bliznji vzhod.

Pričakuje se prihod: »Crne Gore« iz ZDA 25. sept., »Sarajeva« 26. sept. z Bliznjega vzhoda, »Hercegovina« iz Turčije 26. sept., »Avala« 30. sept. z Reke.

»Jadrolinija«. »Lastov« je priplula 14. sept. iz Grčije s 40 t, vkrcala 120 t blaga in odplula 15. sept. na Reko. »Istra« je priplula 21. sept. iz Grčije s 70 t, vkrcala 93 t in odplula 22. sept. na Reko.

Pričakuje se prihod »Lastov« 28. sept. iz Grčije.

FABRIKA AVTOMOBILA PRIBOJ

JUGOSLAVIJA

PROIZVODI:

Teretna Diesel vozila od 4 do 6 t, u normalnoj izradi =

Ripere kao i vozila sa pogonom na sva četiri točkova

Gradske i medjugradske autobuse = Trolejbus

Kooperanti:

„IKARUS“ - Zemun:

Karoserije za gradske i medjugradske autobuse i trolejbus

„11 OKTOMURI“ - Skopje:

Karoserije za medjugradske autobuse

„RADE KONČAR“ - Zagreb:

Električne instalacije za trolejbus

TRŽNI PREGLED

Tržaški trg

Tržaški prekupevalci kave niso sklenili večjih kupcij zaradi nestanovitnosti tržišča na viru proizvodnje. Gladišče, ki ga je zavzela brazilska vlada glede ohranitve minimalnih cen brazilske kave, je oviralo poživitev trga.

KAVA

Povprečne cene kave na viru proizvodnje so naslednje: *brazilska kava*, v dolarjih za 50 kg f.o.b.: Rio N. Y. 3 67,50; Santos Superior 80; Santos extra prime crivelo 18 84; Victoria 5 good to large bean 56; *srednje-ameriška kava*, v dolarjih za 50 kg f.o.b.: Haiti naravna XXX 72; Salvador 87; Kostarika 92; arabska kava, v šilingih za 50 kg c.i.f.: Gama 540; Moka Hodeidah 1 570; *afriška kava*, v šilingih za cwt c.i.f.: Uganda prana in prečiščena 425; *indonezijska kava*, v holandskih florintih za 100 kg c.i.f.: Bali Robusta 10-12% nečistoče 440.

Povprečne cene ocarinjene kave od uvoznika v liah za kg neto, ponovno pretehtano: *brazilska*: Rio N. Y. 5 1420; Rio N. Y. 3 1460; Santos Superior 1740; Santos extra prime good to large bean 1780; Victoria 5 good to large bean 1310; *srednje-ameriška*: Haiti naravna XXX 1720; arabska kava 1820; Kostarika 1920; arabska Gama 1580; Moka Hodeidah 1 1620; *afriška*: Uganda prana in prečiščena 1350; *indonezijska*: Bali Robusta 10-12% nečistoče 1330.

KAKAO

TRST. Prekupevalci z vira proizvodnje ponujajo kakao po naslednjih cenah: Accra good fermented, proti vkrcaju v septembru, 540 šilingov za 50 kg c.i.f., proti vkrcaju v novembru-januarju 445-450, proti vkrcaju v decembru-oktobru 58 dolarjev f.o.b. za 50 kg; Venezuela la Guaira 7150 dolarja c.f. Trst; Trinidad proti vkrcaju v novembru-januarju 460 šilingov za blago odlične kakovosti in 450 šil. za blago II. vrste, za 50 kg c.i.f. Trst; Granada proti vkrcaju v septembru-oktobru 520 šilingov f.o.b., proti vkrcaju v novembru-januarju 430 šil.

SLADKOR

TRST. Mednarodno tržišče s sladkorjem je mirno. Cene so ostale v glavnem neizpremenjene. Pridelek sladkorne pese v Evropi je dober. Na tržaškem trgu je povpraševanje po sladkorju zelo omejeno. Angleški prekupevalci zahtevajo 40 funtov šterlingov za tono c.i.f. Trst proti vkrcaju v oktobru. Madžari pnujajo sladkor v kristalu po 110-111 dolarjev proti izročitvi v oktobru-decembru.

Italijanski trg

Na italijanskem trgu s kmetijskimi pridelki sta bila povpraševanje in ponudba v prejšnjem tednu uravnovane. Cene so se ustalile. Povpraševanje po žitu je živahno, cene so čvrste. V Modeni in Milanu so zabeležili maksimalne cene 7700-7750 lir za stot. Cene koruzi so tudi čvrste. Na trg je začela prihajati koruza novega pridelka sicer še v majhnih količinah; cena tej koruzi je nekoliko nižja od cene lanske koruze dobre kakovosti. Ustavljen je trg z neoluščanim rišem. Cene se držijo visoko; številni kupci je omejeno, ker pričakujejo nov pridelek. Po zadnjih cenah je pridelek žita letos vrgel 72-73 milijonov stotov, t. j. 17-18 milijonov manj kot lansko leto. Predvidevajo, da bo pridelek koruze dosegel 128 milijonov stotov, se pravi 3 milijone manj kot lansko leto. Pridelek neoluščene rize bo, kakor kaže, isti kakor lansko leto, t. j. 9 milijonov stotov. Pridelek ostalih žitaric bo manjši kot prejšnje leto: ovsu za 8,9% in jčmenu za 9,1%. Manjši letošnji pridelek žitaric je pripisati neugodnim vremenskim prilikam. Večje povpraševanje je po krmi, zlasti po slami. Trg s klanjo živino je uravnovan. Povečalo se je zanimanje za suhe prašiče, docim debele svinje ne gredo od rok. Ponudba po maslu je bila večja od povpraševanja. Običajno se razvija trgovanje s sirom; cene so ostale neizpremenjene. Živahen je trg z gozdom za vino.

VINO

MILAN. Piemonte črno 10-11 stop. 670-700 lir stop/stot; Barbera 12-13 stop. 730-750; piemontski moškat 11.300-11.800 lir stop/stot; Mantova črno 9-10 stop. 640-660 lir stop/stot; Bardolino in Valpolicella 11-12 stop. 720-740; Soave belo 11 stop. 730-750; črno 10-11 stop. 670-690; 11-12 stop. 690-700; Romagna belo 10-11 stop. 610-630; črno 10-11 stop. 630-640; Chianti 12 stop. 320 lir steklenica; Aretno belo 10-11 stop. 640-660; Marche belo 10-11 stop. 665-680; črno 11-12 stop. 670-680; Barletta extra 14-15 stop. 685-695; Barletta navadno 12-13 stop. 645-665; Sansevero belo 11-12 stop. 625-645; Squinzano 14-15 stop. 680-690; Rionero Barile 13 stop. 9300-9700 stot.

PARADIZNIKOVA MEZGA

PARMA. Trikrat koncentrirana paradiznikova mezza v sodih 160; dvakrat koncentrirana paradiznikova mezza v škatlah 200 g 245 lir kg, v škatlah 1/2 kg 215, v škatlah 1 kg 205, v škatlah 5 kg 185, v škatlah 10 kg 180; trikrat koncentrirana paradiznikova mezza v škatlah 200 g 255, v

škatlah 5 kg 200, v škatlah 10 kg 195 lir kg.

ZITARICE

ROVIGO. Pšenica dobra 7.250-7.350, navadna 6.800-7.200; rumena koruza nov pridelek 4.900-5.100; bela koruza 4.100-4.300; oves 3.800-4.400; rž 4.000-4.400; inozemška rž 3.800-4.000; neoluščeni ječmen 4.500-4.700; pšenična moka tipa »00« 9.650-9.750, tipa »00« 9.150-9.350, tipa »1« 8.750-8.850, tipa »2« 8.550-8.650; koruzna moka rumena 5.900-6.000; bela koruzna moka 5.900-6.000; pšenični otrobi 2.800-2.900; riževne luske 2.400-2.600. Na trgu je mirno; cene so visoke, sklenjenih kupcij je malo.

VERONA. Oluščeni riž: Arborio 15 tisoč 500-16.500; Vialone 16.300-17.200; R. B. 13.799-14.100; Maratelli 12.500 do 13.000; riž kraljevine vrste 9.800-10.200.

ZIVINA

LUGO. Vprežna živina: voli 250-300 lir kg; krave težke 6 stotov 200-260.000 lir glava. Klavna živina: voli težki 6 stotov I. 250-310 lir kg, II. 170-190; krave težke 6 stotov I. 250-310, II. 170-190; junoci težki 5 stotov I. 300-304, II. 220-260; telciški I. 400-475, II. 340-370; molzne krave 180-250.000 lir glava; prašiči 15-20 kg 580-600 lir kg, 20-25 kg 550-570; suhi prašiči 30-50 kg 500-505, 50-80 kg 480-530; debeli prašiči 100-150 kg 380-370, 150-200 kg 380-390, 200-250 kg 380-390; mladi plemenski prašiči 30 kg 650-700; vprežni konji I. 170-200 lir kg, II. 90-100; konji za zakol I. 220-230, II. 160-180; žrebeta za zakol 300-310; mežgi za delo I. 90-100.000 lir glava, II. 60-65.000; mežgi za zakol 160-170 lir kg, II. 130-140; žrebeta za zakol 40-45.000 lir glava; osli za delo 65-70.000 lir glava, II. 30-45.000; osli za zakol I. 130-140 lir kg, II. 110-120; oslički za zakol 200-210; ovce 180-200; jagnjeta 330-350.

FERUTNINA

MILAN. Zive race 400-450, zaklane 500-550; živi zajci 300-320; žive kokoši 525; pegatke žive 675-725, zaklane 800

do 900; inozemske kokoši 425-475, zaklane kokoši 650-750, zaklane inozemske 600-620, zmznjene inozemske 475-525; zaklane gosji 350-400; gosji za re'0 800-1.100 lir; živi golobi 675-725; zaklani golobi 800-850; piščanci I. 725-750, II. 600-650; živi inozemski piščanci 550 do 600, zaklani I. 900-950, II. 750-850; inozemski zmznjeni piščanci 600-650; purani 600-650; sveža jajca I. 32, 32,50, navadna 30-31; inozemska sveža jajca 25-27.

MLEČNI IZDELKI

MILAN. Maslo kraljevine proizvodnje 735 lir kg; čajno maslo 810; trdi sir kraljevine proizvodnje 1952 940-1.000, proizvodnje 1953 730-790; sbrinz star 1 mes. 430-460, star 3 mes. 560-600; emmenthal svež 450-480, star 3 mes. 520-550; provolone star 1 mes. 440-470, star 3 mes. 520-560; gorgonzola svež 280 do 310, postan 370-450; italicco svež 380-400, postan 440-450; taleggio svež 310-320, postan 410-430.

OLJE

FIRENZE. Predvidevajo, da bo nov pridelek olja zelo dober. Olivno olje extra do največ 1%, kisli. 425-440, do največ 1,50%, kisli. 415-425, do največ 2,50%, kisli. 405-415, do največ 4%, kisli. 400-405; dvakrat rafinirano »A« 425 do 435, tipa »B« 390-395; olje iz zemeljskih lešnikov 390-395; semensko olje 350 do 355 lir.

KOŽE

Na dražbi, ki jo je organiziral Kon-sorcijski strojarjev v Milanu 8. septembra, je bilo prisotnih mnogo kupcev in sklenjenih mnogo kupcij. Na dražbi je bilo 37.000 kož, od katerih je bilo prodanih 13.000 telečjih in 4000 govedjih. Kupčije so bile sklenjene na podlagi naslednjih povprečnih cen: krave do 30 kg 236 lir kg (neprodane); teleta do 6 kg 600, 12-18 kg 420, 18-22 kg 388, 20-26 kg 310; junoci do 50 kg 248, nad 50 kg 200; mladi bikli 30-40 kg 216.

MEDNARODNA TRŽIŠČA

CHICAGO	24/8	7/9.	21. 9.
Pšenica (stot. dol. za bušel)	214	218 1/2	217 1/4
Koruza (stot. dol. za bušel)	163 1/2	164	155
NEW YORK			
Baker (stot. dol. za funt)	30.—	30.—	30.—
Cin (stot. dol. za funt)	93.75	93.37	93.—
Svinec (stot. dol. za funt)	14.—	14.30	14.55
Cink (stot. dol. za funt)	11.—	11.30	11.50
Aluminij (stot. dol. za funt)	22.20	22.20	22.20
Nikelj (stot. dol. za funt)	60.—	60.—	60.—
Bombaž (stot. dol. za funt)	35.15	35.10	35.60
Zivo srebrno dol. za steklenico	290.—	300.—	320.—
Kava (stot. dol. za funt Santos 2)	75 25	71.50	72.25

LONDON			
Baker (f. šter. za d. tono)	239 1/2	246.—	256.—
Cin (f. šter. za d. tono)	731 1/2	734.—	737 1/2
Cink (f. šter. za d. tono)	77 3/4	81.—	81
Svinec (f. šter. za d. tono)	99 1/4	100 1/2	101 1/4

SANTOS			
Kava Santos C (kruzejrov za 10 kg)	488,5	471.90	470.—

V razvoju cene surovinam na mednarodnem trgu ni bilo močnega ugotoviti jasne smeri. Nekateri cene so napredovale, medtem ko so cene drugih vrst blaga popustile. Glede cen pisanin kovinam ugotavljajo poročila, da so napredovale. Ceni kave in žita zopet popuščata; to velja tudi za kakao. Cena volne se je zopet nekoliko utrdila. Med važnejšimi mednarodni mi dogodki se omeja ses'ane' odseka Mednarodnega sveta za cin v Londonu. Med važne dogodke prštevajo tudi sklep francoske vlade, po katerem bo od 1. oktobra dalje trgovina s kavo popolnoma prost. V Le Havru bodo zopet odprli borzo za termenske kupcije s kavo.

ZITARICE

Sklep ameriške vlade, da ne bo z državno podporo vzdrževala cene pšenice pri 2,24 dolarja za bušel, temveč na višini 2,06 dolarja, je izzval padec cene pšenice in Chicagu, in sicer od 217 na 215 1/2 v tednu do 17. septembra. Za vzdrževanje cene je Amerika lansko leto potrošila 419 milijonov dolarjev, medtem ko je imela leta 1952 samo 61 milijonov zube. Uradno cenijo pridelek v Kanadi na 337,8 milijonov bušlov, medtem ko je cenitev pred enim mesecem glasila na 512,9 zaradi nastopa slabega vremena se je pridelek poslabšal. Po podatkih kanadskega izvora so znašale začetne pšenice 1. avgusta v ZDA, Avstraliji, Argentini in Kanadi 1.993,4 milijonov bušlov, se pravi 23% več kakor lansko leto. Koruza v Chicagu je nazadovala od 163 3/8 na 162 1/4 proti izročitvi v septembru.

SLADKOR, KAVA, KAKAO

Cena sladkorja v New Yorku je ostala neizpremenjena pri 3,19 stotinke dolarja za funt. Cene kave je v New Yorku popustila od 71,85 na 69,50 stotinke dolarja za funt. V New Yorku so se razširili glasovi o možnosti razvrednotenja brazilskega denarja. Te glasove je brazilski finančni minister zanikal. Ameriško ministstvo za kmetijstvo je mnenja, da se bo pomanjkanje kave nehalo čutiti sredi prihodnjega leta, ko se bo proizvodnja dvignila na 1.731.000. Kakao je na vseh važnejših trgih kakor New Yorku, Amsterdamu in Londonu popustil, v New Yorku od 49,25 na 47 stotinke dolarja za funt.

VLAJNA

Cena bombaža je v New Yorku za malenkost napredovala, in to od 35,20 stotinke dolarja za funt na 35,50. Cena volne se je na avstralskem in novozelandskem trgu popravila. Tudi v Londonu je cena vrste merino napredovala, in sicer za 2,5%. V New Yorku se je cena v tednu do 18. sept. dvignila od 158 na 160 stotinke dolarja za funt vrste suint. V Franciji je cena napredovala od 1.200 na 1.300 frankov za kg. Cena bombaža v Aleksandriji je za vrsto karnak good napredovala od 74,53 na 75,52 talarja za kantar.

KAVCUC

Cena kavčuka je v New Yorku poskočila od 24,20 na 24,50 stotinke dolarja za funt. Splošno je bil trg miren. Cenijo, da bodo ZDA letos potrošile 1.200.000 ton kavčuka (proti 1.334.758 t v lanskem letu). Zaradi tega bo uvoz navadnega gumija v ZDA letos nazadovao od 620.000 ton v letu 1953 na 595.000 ton v letu 1954.

KOVINE

Pri cenah pisanih kovin se splošno opazja napredovanje. Cena svinca je zopet napredovala, in sicer od 14,50 na 14,75 stotinke dolarja za funt v tednu do 17. septembra. To je bila cena v New Yorku; v Parizu je cena napredovala od 112 na 114 frankov. Prav tako je obetno napredovala cena bakra, in sicer od 3,5 na 30,35 stotinke dolarja za funt, kar pripisujejo stavkam v Čilu. Svetovna proizvodnja bakra je v avgustu znašala 204.938 ton, potrošnja pa 196.480. Zopet se je dvignila cena živega srebra, ki je v tednu do 17. septembra napredovala od 305 na 321 dolarja za steklenico. Cene v Zahodni Nemčiji 18. sept. svinca 136,18 DM za 100 kg, cink (baza Sant Louis) 10,54, baker 293,50 in cin 905 DM za 100 kg.

HMELJ NA NEMSKEM TRGU

Iz Nürnbрга poročajo, da se kupčija z letošnjim hmeljem se ni dovolj razvila. Prodane so bile že večje količine zgodnjega hmelja Tettnanger, medtem ko je bilo z drugimi vrstami za ključenje le malo kupcij. V Nürnbргу veljajo splošno naslednje cene (v nemških markah za 50 kg): Tettnanger 380, Spalter 372-400.

Vestnik KMEČKE ZVEZE

SEDEŽ: TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10 I. - TELEFON ŠT. 54-58

Ženi živino na pašo!

Vzroki zastajanja trebila pri kravah

V kravi je telečji zarodek ovit v kožasto vrečo ali ložo, ki je napolnjena s tekočino. Ložo sestavljajo tri ovojnice. Zunanja se tesno in trdno prilaga sluznici maternice. Ko se krava oteli, ostanejo ovojnice še v maternici. Le manjši del, ki se je že med porodom odločil, visi po telitvi iz strannice. Pozneje žival ovojnice polagoma iztisla, tako da trebilo visi kot nekakšno črvo skoro do tal. Končno vse odpade, če se je trebje popolnoma odločil od maternice. Po pravilu se zgodi v štirih do šestih urah po telitvi. Pripeti pa se tudi precej pogosto, da se trebje ne odloči, tako da ga je treba odstraniti z rokami.

Zastajanje trebila je navadno pri kravah, ki so stalno ali večnoma v hlevu. Ker se živali premalo gibljejo in niso na sončni svetlobi ter svežem zraku, trpi vsa njihova telesa presnava. Posamezni organi ne delujejo primerno in tako nastajajo motnje. V tem pogledu so najobčutljivejša spolovila in rodila.

Domnevalo, da motnje povzročajo pomanjkanje posebnih telesnih sokov, ki jih imenujemo hormoni. Hormone izločajo razne žleze in njih delovanje je med seboj povezano. Če pri katerih iz-

med teh žlez nastanejo motnje, so več ali manj prizadete tudi druge.

Razen gibanja na prostem vpliva na delovanje žlez tudi krma. Če krma ne vsebuje vseh za prenosno potrebnih snovi, telesni stroj ne teče pravilno. Zastajanje trebila povzroča torej zlasti škodljiva hlevska reja in pomanjkanje paše.

Če zasalega trebila pravočasno ne odstranimo, se začne razkrajati. Razvije gnilobno vnetje maternice sluznice. Pri kobalah je takšno vnetje smrtna bolezen. Bolezen se naglo razvija in žival pogine za zastrupljenjem krvi. Krave pa niso tako občutljive. Pri njih nastane dolgotrajno vnetje z nabiranjem smrdljive tekočine v maternici. Živali za čudo niti najmanj ne kažejo obolenja, nimajo povečane temperature in so tudi precej ješče. Zato mnogo živinorejci stvari ne jemljejo dovolj resno in pogosto ne iščejo zdravniške pomoči. Pustijo kratkoma, da trebilo ali njegovi ostanki zgmljejo v maternici. Obolenje krave imajo spoštljivo umazanorjav izcedek, pozneje pa ni videti nobenih slumljivih znamenj. Živinorejci pa šešoma opazijo, da se krava ne zabreji in postane jalova.

Če se krava najpozneje v dveh dneh po telitvi ni otrebila, je treba pokli-

Kmet in vrtnar v oktobru

Na njivi in na polju: Zemljo za setev ozimne pšenice zgodnjih sort (Mentane, Tevere in podobno), ki so edine se pripravljajo za naše podnebne razmere, je treba preorati. To zemljo je treba pognojiti z dobro zdelanim hlevskim gnojem, katerega moramo dopolniti tudi z ustreznimi metnimi gnojili. Med temi je najvažnejši superfosfat. Še je čas za setev zimске zelene krme mešanih rastlin, kakor so grašica in rž ali ječmen ter oves (100 kg grašice in 80 kg žita na hektar).

Na vrtu. Sejemo še motovilce in špinačo, ki nam bosta dala še do božiča prvo žetev. V bolj zavetne in sončne lege pa sejemo solato rezivko, kodrasto in kraljico majnika (tonda). Na odprto zemljo presajamo rastlinice bele čebule in sadimo česen ter rumeni čebulček. Solari endiviji in brokjam zrahljamo zemljo, da se bodo rastline močno razvile še pred mrazom. Potroši vsej zelenjavi na vrtu čilškega solitra ali pa apnenega nitrata 5 kg na 1000 kv. metrov.

V vinogradu. Takoj ko je grozdje pobrano, moramo vinograd začeti pripravljati za prihodnje leto. Preorati ali prekoptati moramo med trtami, vsaj vsako drugo vrsto in sejati tja mešanico za zeleno krmo (grašico in žito) ali pa vsaj inkarnatno deteljo. Setev zelene krme je zelo važna za žetev. Omenjene rastline pridejo prav trtami tudi kot ozelenišenje ali zeleno gnojenje in prihranijo mnogo hlevskega gnojla, ki je bolj potreben in donosen pri vrtnini in pri okopavinah. Če imas namen napraviti nov vinograd, odloči se sedaj in začni takoj s paštanjem ali riglanjem zemlje za nasad novih trt. Pomagaj si pri tem težkem delu močnejšim z ustreznim traktorjem ali z motornim plugom.

V kleti. Sode z močtom moraš skrbno nadzirati in uravnati toploto v kleti, da bo potokele kipenje mošta pravilno. Dokler mošt še ni pokipel v sodih in je še sladek, naj bo klet nekoliko topla — približno 18 stop. C.

Letos bo več refoška

Kmetje bi radi še mnogo sonca, da bi grozdje popolnoma dozorelo. V ta namen tudi odlasajo s trgatvijo. Toda zdi se, da bo slabo vreme prežiralo njihove načrte. V tržaškem Bregu so z letošnjo letino sicer zadovoljni. Po dolgih letih kaže letos tudi refošk zelo dobro. Sodijo, da bo pridelek nekoliko boljši, kakor je bil lanski. Tudi v Vipavski nam poročajo, da nameravajo čimbolj odlasati s trgatvijo, da bi grozdje popolnoma dozorelo. Letos bo tam nekaj več pridelali kakor lansko leto, ko je napravila zlasti toča velibho škodo.

KMETIJSKO SOLO so pričeli graditi v Kobardu. Gradi jo podjetje »Edinost« iz Tolminja. Za delo bodo imeli do konca tega leta na razpolago 20 milijonov dinarjev. Soli bo pripadalo tudi 3-4 hektarov zemljišča.

120 Kg TEŽKEGA DIVJEGA PRA-SICA so lovci vlovili na Dobenu nac. Rašico v Sloveniji. Divji prašiči so se letos pojavili celo blizu Ljubljane, v šumogorski okolici. Posebno radi hlatajo po koruznih poljih. Ustreljena svinja je bila dolga 2,10 metra, sama glava pa 60 cm.

1500 DOMACIH TRAKTORJEV bo dobilo prihodnje leto jugoslovansko kmetijstvo. Domači traktorji bodo letos za 300.000 dinarjev cenejši.

ATOMSKO OBZAREVANJE ŽIVIL. V Frankfurtu je predaval biokemik dr. Joseph Butts, načelnik kmetijskega kemičnega oddelka oregonskega državnega kolegija, o ohranjanju živil z atomskim obzarevanjem. Med drugim je opisal poskus, ki so ga napravili s krompirjem. Krompir so obsevali z röntgenskimi žarki. Ta krompir je ostal še po dveh letih popolnoma svež ter užiten, drug krompir, ki ga niso obsevali in hranili v istem sodu, je pa bil popolnoma uvel in naguban ter neužit. Butts je mnenja, da se lahko obzarevanje krompir ohrani neskončno dolgo, kar je velike važnosti za konserviranje sploh. Nadalje je opisal poskuse s steriliziranjem svežega mesa z atomskimi »dozami«; ta postopek uniči bakterije in v veliki meri prepreči nevarnost kvarjenja. Podobne poskuse so napravili tudi z drugimi živilmi.

UMETNA LUPINA ZA NARAVNA JAJCA. David Adams iz Concorda (Massachusetts) je prejel patent za umetno jajčno lupino iz plastike ali kovine. Adams je prekosil kokoši, ker nudi jajca v obliki krogel, valjev in krogel. Po Adamsovem vizumu» rumenjak in beljak navadnih svežih jajc preloži v umetno lupino, kate-

cati živinozdravnika, da bo odstranil vse ostanke trebeža in maternico razružil. Nepoučeni živinorejci pokličejo kaj radi kakšnega vaškega »strokovnjaka«, misleč, da bo mož stvar dobro opravil. Toda taki šušnarji navadno ne očistijo maternice popolnoma in tudi ne razkužijo.

V zanemarjenih primerih, ko krava boleha za vnetjem maternice in se dolgo ne more zabrejiti, se nikakor ne prenašamo in ne prodajamo krave za meso. Večinoma je močogo take krave ozdraviti z živinozdravniškim posegom in s primernimi zdravili.

F. SPADARO

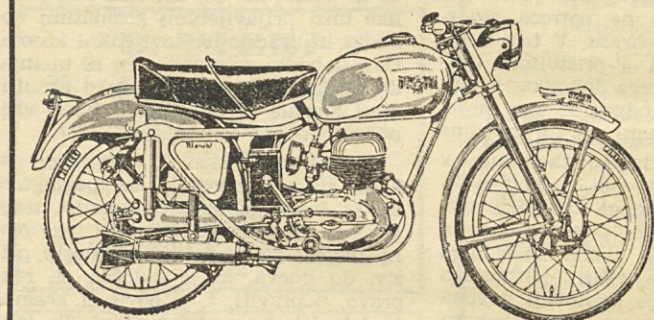
SPEDICIJSKA TVRDKA
SPECIALIZIRANA V LESNI STROKI

TRST - TRIESTE

VIA GHEGA ŠTEV. 2
TEL. 35-785 in 31-087
SCALO LEGNAMI - SERVOLA
TEL. 96 847
SCALO LEGNAMI - PROSECCO
PONTEBBA
VIA MAZZINI 49 - TEL. 59
Poštni predal 184
Telegr.: SPADSPEDIT

MELILLO ALFREDO

Trst - Trieste V. Antonio Caccia 3 - Tel. 96-032

CERVINO 174
„BIANCHI“
Turistični tip

